

Fransız Gazetelerinde “İslam”ın Temsili ve İslamofobinin İnşası: Le Figaro, Le Monde ve L’Opinion Örneği

Zeynep Benan DONDURUCU*

Öz

Bu çalışmada çevrim içi nefret söyleminin en çok görüldüğü alanlardan biri olan İslamofobik nefret söylemi Fransa örneğinde incelenmiştir. 2015 yılında gerçekleşen Charlie Hedbo, Paris ve Nice saldırılarından sonra, sağ siyasetin ve güvenlik endişelerinin yükselişe geçmesine bağlı olarak Avrupa’da İslamofobinin ve Müslümanlara karşı ayrımcılığın arttığı ülkelerden biri hâline gelmiştir. Alan yazında Fransız medyasının İslamofobiye ve ayrımcılığı yeniden inşa ettiğine yönelik çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte bu araştırmaların geneli, ülkede İslam karşıtlığını yükseltecek bir terör olayının etkilerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmanın temel amacı, İslamofobinin yükselişine zemin hazırlayacak herhangi bir suç/terör olayının gerçekleşmediği ancak 2022 cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesine gelen dönemde, yayın politikaları farklılaşan Le Figaro (merkez sağ), Le Monde (merkez sol), L’Opinion gazetelerinde “İslam”ın temsil biçimini analiz etmektedir. Dolayısıyla 01.01.2022- 31.03.2022 tarihleri arası inceleme döneminde, ilgili gazetelerde “İslam” anahtar kelimesine sahip içerikler, haberlerin türü, konusu/niteliği/biçimsel özellikleri, ayrımcı/ötekileştirici ibarelere yer verilme düzeyi, ikili karşıtlıkların varlığı ve etkileşim değişkenleri bağlamında nicel ve nitel içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda, yayın politikalarına göre gazetelerde sayısal dağılımı değişmekle birlikte, ilgili gazetelerde İslam’ın manipülatif bir ideoloji ve düşman olarak yanlı ve olumsuz temsil edildiği, terör, güvenlik ve suçla ilişkilendirildiği, Müslümanlara yönelik ötekileştirici ifadelere yer verildiği ancak içeriklerin niceliksel/konu bazlı dağılımı ve ikili karşıtlıkların inşasının yayın politikalarına göre değiştiği tespit edilmiştir. Ayrıca, araştırmada tespit edilen bir diğer önemli sonuç, aşırı sağ politikaları ile ön plana çıkan Cumhurbaşkanı Adayı E. Zemmour’un İslamofobik ve ırkçı söyleminin Le Figaro’da olumlanmasına karşın Le Monde ve L’Opinion gazetelerinde bu söyleme yönelik eleştirel bir yaklaşımın benimsendiği ve mevcut Cumhurbaşkanı E. Macron’un Müslüman topluluklarla diyalog çabalarının olumlandığıdır.

Anahtar Kelimeler: İslam, İslamofobi, Fransız Medyası, İnternet Gazeteleri, Ayrımcılık

* Arş. Gör. Dr., Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, zdondurucu@yahoo.com

Dondurucu, Z. (2022). Fransız Gazetelerinde “İslam”ın Temsili ve İslamofobinin İnşası: Le Figaro, Le Monde ve L’Opinion Örneği. TRT Akademi, 7 (15), 532-573. DOI: 10.37679/trta.1101043

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 09.04.2022

Revizyon Tarihi: 18.05.2022

Kabul Tarihi: 28.05.2022

ORCID ID:0000-0002-2634-1001 DOI:10.37679/trta.1101043

The Representation of "Islam" and The Construction of Islamophobia in French Newspapers: Le Figaro, Le Monde and L'Opinion Sample

Zeynep Benan DONDURUCU

Abstract

Although there are many studies in the literature which focuses the reconstruction of Islamophobia in French media; most of these studies focus on the effects of an event such as the Charlie Hedbo, Paris, Nice attacks, veil bans that can increase anti-Islamism in the country. In this context, the main purpose of this study is to analyze the representation of "Islam" in Le Figaro (center right), Le Monde (center left), L'Opinion whose publishing policies differs, in the period before the 2022 Presidential elections when any crime/terrorism event did not occur. So, in 01.01.2022 and 31.03.2022 period, the contents with the keyword "Islam" in the newspapers were examined by quantitative and qualitative content analysis method via type/subject/quality/formal features of contents, the level of discriminatory phrases, the presence of binary oppositions and interaction variables. In conclusion, although the numerical distribution in the newspapers changes according to the publication policies, it is stated that Islam is represented in a biased and negative way as a manipulative ideology and enemy, associated with terrorism, security, crime and the analysed contents include othering statements against Muslims. However, it has been determined that the quantitative/subject-based distribution of the contents and the construction of binary oppositions vary according to the publication policies. In addition, another important result of the research is that although the Islamophobic and racist discourse of Presidential candidate E. Zemmour, who stands out with his far-right policies, is affirmed in Le Figaro; a critical approach to this discourse is adopted in Le Monde and L'Opinion newspapers, and the current President E. Macron's efforts for dialogue with Muslim communities are affirmed.

Key Words: Islam, Islamophobia, French Press, Internet Newspapers, Discrimination

Research Paper

Received: 09.04.2022

Revised: 18.05.2022

Accepted: 28.05.2022

1. Giriş

Beş milyona yakın Müslüman'ın yaşadığı Fransa'da (Statista, 2021), bu sayı 2017 yılında yapılan bir araştırmaya göre Fransız nüfusunun %8'ine tekabül etmektedir (Pew Research Center, 2017). Görüldüğü üzere Fransa'da Müslüman nüfusun genel nüfus arasında yüksek bir dağılımı bulunmaktadır. Ülkede, 2015 yılında Charlie Hedbo dergisinin Hz. Muhammed'in uygun olmayan karikatürlerini yayınlaması sonucu gerçekleşen saldırı, aynı yıl gerçekleşen Paris ve Nice saldırıları, 2020 yılında Samuel Paty adlı bir öğretmenın Charlie Hedbo karikatürlerini öğrencilerine göstermesi sonucu cinayete kurban gitmesi gibi olaylar, ülkede sağ görüşlü politikacıların provokatif söylemlerini besleyerek ülkede İslam karşıtlığının yayılmasına etkili olmuştur (Associated Press, 2020; Perv Abacı, 2020, s. 39-40).

2015 yılında ülkede gerçekleşen saldırılardan sonra, Fransız toplumunun Müslüman göçmenlere bakış açısını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen bir araştırmada, katılımcıların %46'sının ülkedeki Müslümanları terörizmle ilişkilendirildiği, %52'sinin Müslümanların topluma entegre olmadığı görüşünde olduğu ortaya konmuştur. Saldırıları sonrasında Commission Nationale Consultative Des Droits De L'homme (Fransız Ulusal İnsan Hakları Komisyonu/ CDCDH, Müslümanları hedef alan nefret suçlarının %223 oranında arttığına yönelik bir çalışma gerçekleştirirken, güvenlik endişelerinin artmasına bağlı olarak Fransız toplumunda yükselişe geçen sağ siyaset 2017-2020 yılları arasında İslam karşıtı davranış ve suçların yükselmesinde etkili olmuştur. 2019 yılında yapılan bir araştırmada ise ülke Müslümanlarının %20'den fazlasının dini inanışları nedeniyle ayrımcılığa uğradığı saptanmış olup; toplumda yükselişe geçen İslam korkusunun ayrımcı davranışları arttırdığı saptanmıştır (Wike v.d. 2016; Euro-Islam Info, 2016; Bayraklı ve Hafez, 2017; SETAV, 2018; Fitzgerald, 2019; Anadolu Ajansı, 2021; Ferhat ve Kraus, 2019).

Literatürde, Fransız basınında İslam'ın temsili ve İslamofobinin inşasını merkeze alan çalışmalar incelendiğinde, bu konuda çok sayıda çalışma gerçekleştirildiği görülmektedir. 1995-2015 yılları arasında Fransız ulusal günlük gazetelerinde İslam'ın temsili inceledikleri çalışmalarında Lafaye ve Broc-hard (2016), İslam'ın "radikal" olarak temsili ve terörle ilişkilendirilme

düzeşinin giderek arttığını, 2010’da Le Monde, Le Figaro, L’Express, Le Courier International, Liberation gibi farklı yayın politikalarına sahip gazetelerde İslam’ın temsiliini inceleyen Bugnot, (2012), ilgili gazetelerde Müslüman temsillerinin yanlı ve kullanılan dilin genel olarak ayrımcı olduğunu, Calabrese (2012; 2013; 2014; 2015; 2020) Fransız basını, siyasetçiler ve gazeteciler üzerine gerçekleştirdiğı incelemelerinde, analiz ettiğı içerik ve söylemlerde “İslamofobinin” söylemde düzeyde reddedilme eğiliminin yüksek olduğunu; bu reddetme eğiliminin gündelik hayatta İslamofobinin kullanımına yönelik örneklerin Fransız toplumunda karşılık bulamaması, İslam’ın ülkenin laiklik anlayışı ile uyumsuzluğu ve siyasal İslam ile bağlantılı tehditkâr bir ideoloji olarak İslam kurgusunun basın ve politikacılar aracılığıyla yeniden üretildiğini; Özdemir (2012), Arap Baharı Dönemi sonrası Fransız dergilerinin kapaklarında İslam’ın temsiliini inceleyen çalışmasında, İslam’ın bir korku unsuru olarak kullanılarak İslamofobi’nin derinleştirildiğini, Gaertner (2014), gazete ve televizyonlarda Müslümanların kökten dinci olarak kodlandığını, suç ve terörizmle bağlantılı sunulduğunu ve negatif Müslüman imgesi inşasının giderek arttığını, 1998-2008 dönem aralığında Müslüman kimliğinin sunumunu Le Monde gazetesinde inceleyen Fredette (2014), Müslümanların yanlı, manipülatif ve terörle ilişkili sunulduğunu, Le Figaro, Le Monde ve La Croix gazetelerinde İslam’ın temsiliini Charlie Hedbo saldırıları sonrasında inceleyen Şeker ve Yağız (2015), Le Monde ve Le Figaro’da yayın politikaları farklarına rağmen İslamofobinin yeniden üretiminin yüksek olduğunu, La Croix’in ise Katolik bir yayın organı olarak dini değerleri koruyucu/dinlere saygılı bir yayın politikası benimsediğini, 2015 saldırılarından sonra Le Monde gazetesinde “Cihadist” temsiliini inceleyen Guérandel ve Marlière (2016), politik atmosferde oluşan İslam korkusunun gazete haber ve manşetleri ile derinleştirildiğini, Charlie Hedbo saldırılarından sonra La Croix, Le Figaro et l’Humanité gazetelerinde İslam’ın ve Müslümanların temsiliini inceleyen Gringhuis (2016), gazetelerin yayın politikalarına bağılı olarak oransal olarak değışmekle birlikte, İslam’ın garip bir inanış ve Batı demokrasisine tehdit olarak kodlandığını, aynı saldırılar sonrası savaş ve düşman tasarımı inşasını Le Monde ve Le Figaro gazetelerindeki temsiliini inceleyen Veniard (2018), sağ ideolojik yayın politikası bağlamında Le Figaro gazetesinde İslam’ın savaşla ilişkilendirme

ve düşmanlaştırılma düzeyinin daha yüksek olduğunu, 2001-2018 döneminde L'Express dergisinin kapağını İslamofobinin inşası açısından inceledikleri çalışmalarında Yardım ve Dalkılıç (2018), İslam'ın alt/aşağı bir medeniyet ve Fransa'nın toplumsal değerlerine karşıt bir inanç olarak temsil edildiğini, Le Monde ve Le Figaro gazetelerinde Müslümanların temsilini inceleyen Abdeslam (2019), Müslümanların Fransız değerlerine aykırı, suça meyilli, kutuplaştırıcı ve ayrılıkçı olarak kodlandığını, Le Monde ve Liberation gazetelerinde İslam'ın terörle ilişkili olarak sunumunu inceleyen Boukala (2019), Avrupa'nın İslam karşıtlığının ve Fransız dış politik çıkarlarının bir uzantısı olarak İslam'ın yanlı ve terörle bağlantılı temsil edildiğini, Le Monde, Le Figaro ve Liberation gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarını inceledikleri çalışmalarında Pitoizet ve Grossmann Tutin (2020), İslam'ın Le Figaro gazetesinde doğrudan terör, şiddet ve suçla ilişkilendirildiğini; diğer gazetelerde İslam'ın çok kültürlülük ve etkileşimli birlikte, laik değerlere karşıt bir inanış olarak çelişkili temsil edildiğini, Elverdink (2021), S. Paty'nin Charlie Hedbo karikatürlerini göstermesi sonrası öldürülmesi sonucu, hükûmetin İslam karşıtı politikalarının Le Monde ve Le Figaro gazetelerinde olumlandığını, Karlı ve Dondurucu (2021) Samuel Paty cinayeti ile ilgili olarak Le Monde gazetesinde İslam karşıtlığının ve İslamofobinin çelişkili sunulmasına karşı; Le Figaro gazetesinde konunun suç bağlamından kopartılarak ideolojik bir biçimde sunulduğunu ve ilgili ilgisiz her haberde İslam karşıtlığının yeniden inşa edildiğini saptamıştır.

Alanyazında, görüldüğü üzere Fransız gazetelerinde İslam'ın temsili ve İslamofobi üzerine gerçekleştirilmiş çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte; bu araştırmaların çoğunluğu Charlie Hedbo, Paris saldırıları gibi olayların medyadaki yansımalarına değinmektedir. Ancak, İslam'ın Fransız basınında temsilini cumhurbaşkanlığı seçimi gibi siyasal bir süreç bağlamında inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu bağlamda, bu çalışmanın temel çıkış noktası, Nisan 2022 döneminde gerçekleşecek cumhurbaşkanı seçimleri öncesinde İslam ve Müslüman temsilinin; yaklaşan seçim dönemi öncesi farklı ideolojik görüşlere sahip olan gazetelerde farklılaştığı savıdır. Cumhurbaşkanı adayı olarak ülkede seçime katılanlar sol eğilimli olarak Lutte Ouvrière (İşçi Partisi/İşçi Cephesi'nden-LO) Nathalie Arthaud, Parti Communiste Français (Fransız Komünist Partisi-PCF)'den Fabien Roussel; (Résistons!-RES) hareketinden Jean Lassalle;

sağ eğilimli Rassemblement National (Ulusal Cephe-RN) hareketinden Marie Le Pen; aşırı sağcı Reconquête (REC) hareketinden Éric Zemmour; 2017 seçimlerinden beri ülkenin başkanı olan ve liberal eğilimli La République En Marche (Cumhuriyete Yürüyüş Hareketi- LREM) adayı Emanuel Macron, demokrat sosyalist eğilimli La France Insoumise (Boyun Eğmeyen Fransa- LFI) partisinden Jean-Luc Mélenchon; Parti socialiste (Sosyalist Parti-PS)’den Anne Hidalgo; Europe Écologie Les Verts (Yeşiller Partisi-EELV)’den Yannick Jadot; Les Républicains (Cumhuriyetçiler-LR) partisinden Valérie Pécresse, Nouveau Parti Anticapitaliste (Yeni Antikapitalist Parti-NPA)’den Philippe Poutou ve Debout la France (Ayağa Kalk Fransa Partisi-DLF)’den Nicolas Dupont’dur (MagCenter Fr, 2022; France 24, 2022a; lamontagne.fr, 2022; ladepeche.fr, 2022; Tésorière; 2022; Paillou, 2022; BFM, 2022a; BFM, 2022b; Quest-France, 2022; RTL FR, 2022; Nouveau Partianti Capitaliste, 2022; NDA, 2022). Görüldüğü üzere seçime farklı siyasal görüşlere sahip farklı görüşlerden çok sayıda politikacı katılmış olup bazı adayların politik duruşları ve açıklamaları seçim sonrası dönemde ülke içindeki Müslümanların konumunu ve Müslüman ülkelerle olan ilişkilerin dönüşümü üzerine daha büyük etkide bulunma potansiyeline sahiptir. Seçim kampanyasını İslam karşıtlığı ve göçmenlerin yer değiştirmesini merkeze alan “büyük yer değiştirme” teorisi üzerine şekillendiren E. Zemmour, aşırı sağcı bir gazete olan ve bu çalışmada da incelenen Le Figaro gazetesinin eski köşe yazarlarından biridir. Ulusal Cephe Lideri Marie Le Pen de sağ yönelimli politikacı olması nedeniyle İslam karşıtı açıklamalarda bulunmakla birlikte, üslubu ve yaklaşımı Zemmour kadar sert değildir. Mevcut Cumhurbaşkanı E. Macron ise liberal bir siyaset benimsemekle birlikte, yönetimi döneminde gerçekleşen S. Paty cinayetine bağlı olarak hem camilerin hem de Fransa’da İslamofobi ile mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının kapatılmasını onaylarken; Müslüman topluluklarının kamusal alanda görünürlüklerinin zayıflamasına neden olan “Ayrılıkçı Fikirler Yasa Tasarısı”nın Nisan 2021’de parlamentoda oylamaya sunulması da Macron döneminde gerçekleşmiştir. Ancak seçim öncesi dönemde Macron katı güvenlik politikalarından ziyade, Müslüman topluluklarla diyalog geliştirme çabası içerisine girmiştir (Éric Zemmour, 2022; France 24, 2022b; Le Figaro, 2020) Seçimler, daha önce yapılan kamuoyu yoklamalarının da gösterdiği üzere Marie Le Pen ve E. Macron

arasında ezeli bir rekabete neden olmuştur ve ülkede sağ siyasetin yükselişi Ulusal Cephenin oy oranının artışında etkili olmuştur (Belaïch ve Laïreche, 2021) Bu bağlamda, bu çalışma içerisinde oldukça çekişmeli geçen ve özellikle radikal sağ siyasetin yükselişe geçtiği 2022 cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesine tezahür eden, 01.01.2022-31.03.2022 arası dönemde, yayın politikaları farklılaşan Le Figaro (merkez sağ), Le Monde (merkez sol), L'Opinion (liberal/merkez) gazetelerinde “İslam” anahtar kelimesi içeren haberler, nitel ve nicel içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

2. Batı Medeniyeti ve Fransa’da İslamofobi

“İslamofobi” kavramı ilk olarak 1913 senesinde Fransa Sömürgeler Bakanlığı (Ministre des Colonies de France) çalışan bir bürokrat olan A. Quellin’in “La Politique musulmane dans l’Afrique occidentale français” isimli çalışmasında kullanılmıştır. Ancak kavramın yeniden gündeme gelmesinde, 1997 yılında Runnymede Trust ve İngiliz Müslümanlar ve İslamofobi Komisyonu’nun (Commission on British Muslims and Islamophobia), İslamofobi: Hepimiz için Bir Zorluk “Islamophobia: A Challenge for Us All” başlıklı rapor belirleyici olmuştur. “İslamofobi” kavramı İslam dinine mensup olan kişiler ve bu inanışa yönelik nedensiz korku, hoşlanmama, Müslümanlara karşı duyulan nefret, ötekileştirici davranış/tutum/söylem ve düşmanlık olarak tanımlanmaktadır (Quellien, 1910; Runnymede Trust, 1997; Ramberg, 2004; Bloul, 2008, s. 10).

İslam karşıtlığı, Batı uygarlığı bağlamında yeni bir kavram değildir ve tarihsel kökenleri Antik Yunan Dönemi’ne kadar götürülebilmektedir. Antik Yunan’ın site devletlerinde İslam’ın ortaya çıkışından önceki dönemde bile, “yurttaş” tanımlaması içerisine sadece site devletleri içerisinde yaşayan grupların dâhil etmesi ve bu sınırların dışında kalan Asya toplumlarının “barbar” olarak nitelendirilmesi, tarihsel bağlamda Batı medeniyetinin İslam coğrafyasına karşı düşüncelerini şekillendiren ilk etmen olmuştur. Selçuklu İmparatorluğu Dönemi’nde Avrupa ülkelerinin İslam devletlerinin elindeki zenginlikleri ve ticaret yollarını ele geçirme isteği ile ortaya çıkan Haçlı Seferleri ile başlayan, Emevîlerin İspanya ve Fransa’ya yaptıkları çıkarmalar ve Osmanlı İmparatorluğu’nun Doğu Avrupa’dan Orta Avrupa’ya doğru akınları ile devam eden süreç, Batı ve Doğu toplumları arasında toprak, egemenlik ve din temelli bir çatışmanın bü-

yümesine yol açmıştır (Aristotle, 2000, s. 8; Arslan, 2009, s. 20; Hıdır, 2012, s. 21; Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi, 1996, s. 175; Lewis, 1993, s. 72). Erken Modern Dönem olarak ifade edilen ve Batı toplumlarında Rönesans ve Reform hareketlerinin ortaya çıkışıyla birlikte kültürel ve toplumsal anlamda bir dönüşüm başlatan Yeni Çağ’da ise; coğrafi keşifler ile birlikte ekonomik gücünün Avrupa toplumlarına doğru kayma göstermeye başlaması (Goldstone, 2000; Goldstone, 2013) İslam coğrafyası ve Batı toplumları arasındaki güç dengelerini değiştirmiştir. 19. yüzyıldan başlayarak rasyonel, pozitif, kültürlü ve ahlaklı Batı medeniyeti karşısında, irrasyonel, dogmalara bağlı, alt kültürlü ve medeniyetsiz “Doğu Medeniyeti” algısının inşası, özellikle Said’in öncülük ettiği oryantalizm düşüncesi ile ön plana çıkmaya başlamıştır (Said, 2008, s. 217; Parla, 1985, s. 11-12; Said, 1979, s. 12). 20. yüzyılda ise, Batı medeniyeti karşıtı bir düşünce olarak “İslam” kurgusunun inşasında, II. Dünya Savaşı sonrası İsrail devletinin kuruluşu belirleyicidir ve bu süreçte Batı medyasında Arap dünyasında sürekli olarak yeniden oluşturulan negatif Arap imgesi belirleyici olmuştur. İlerleyen dönemde ise, Batı medyası ile siyasetinde negatif Müslüman imgesinin güçlenmesine neden olan 1979 İran Devrimi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)’nin dağılması, Avrupa Birliği üye ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri gibi Batı uygarlığının temsilcileri olan ülkeler açısından yeni bir “öteki” oluşumunu zorunlu kılmış olup; bu süreçte İslamofobinin yükselişe geçtiği görülmektedir. 1990’larda Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere 37 ülkenin Irak’a müdahalesiyle başlayan Körfez Savaşı, ABD’de artan İran karşıtlığı ile devam eden İslam karşıtlığının yükselişine zemin hazırlayan en önemli olay, 2001 yılında gerçekleşen İkiz Kuleler terör saldırılarıdır. İkiz Kuleler saldırıları sonrasında ise; ABD’nin Irak ve Afganistan’a askeri müdahaleleri hem medya hem de siyasal söylem aracılığı ile “terörist” Müslüman kurgusunun ve provakatif bir ideoloji olarak “İslam” kurgusunun inşasına zemin oluşturmuştur. Fransa’da dâhil olmak Avrupa toplumlarında ise İslamofobinin doğuşu ve yükselişi tarihsel bağlamda, yukarıda sözü geçen etmenlerin tamamıyla ilintili olmakla birlikte, 2004 yılında Madrid, 2005 yılında Londra’da gerçekleşen ve El Kaide’nin üstlendiği terör saldırıları; 2015 yılında ve IŞİD’in üstlendiği Fransa’da gerçekleşen Charlie Hedbo saldırıları ve Paris saldırıları, 2016 Brüksel saldırıları, Avrupa ülkelerinde İslam

karşıtlığını arttırmıştır (Buehler, 2011, s. 641-642; Ottoway, 2009, s. 8; Canatan, 2007, s. 19; Yüksel, 2014; Byers, 2007, s. 84; Okumuş, 2018, s. 42-43; Şener, 2019, s. 40-46; Şafak Oktay, 2019, s. 41-42). Yaşanan tarihsel ve siyasal süreç Batı toplumlarında tarihsel köklerden beslenen İslam korkusunu beslerken bu çalışmada incelenen seçim öncesi dönemde olduğu gibi ve terör saldırısı örneklerinde görüldüğü gibi; bazı ülkelerde, dönem dönem Müslümanların yaşam hakkını kısıtlayan uygulamaların hayata geçirilmesine neden olmuştur. Bu araştırmada incelenen Fransa'da İslamofobinin oluşumu ve yükselişi, tarihsel, kültürel ve siyasal düzlemde yukarıda değinilen unsurlardan etkilenmekle birlikte, Fransa'nın özellikle Afrika ülkelerinde sömürgeciliği ve bu sömürge ülkelerinden ülkeye gelen işçi göçü, İslam karşıtlığını oluşumu bağlamında ülkeyi diğer Avrupa ülkelerinden ayırmaktadır.

Sahra altı ülkelerinde, imparatorluk döneminde çok sayıda bölgeyi ham madde ihtiyacı nedeniyle sömürgeleştiren Fransa'da İslam karşıtlığının oluşumu, özellikle; Fas, Senegal, Tunus, Cezayir, Nijer gibi çoğunluğu Müslüman olan ülkelerin sömürgeleri arasında büyük bir bölümü oluşturması ile ilgilidir. Ülkeye iş gücü olarak sömürge bölgelerinden Müslümanların getirilmesi, 1800'lere kadar uzanmaktadır. Cezayir'in sömürgeleştirilmesi sonrası dönemde, ülkeye Müslüman nüfusun getirilmesi yükselişe geçerken; II. Dünya Savaşı'nda sonraki dönemde ise savaşta ülkenin büyük zarar görmesi ve yeniden imarının acil bir ihtiyaç hâline gelmesi nedeniyle, sahra altı ülkelerden Fransa'ya işçi getirilmesi artış göstermeye başlamıştır. Bu dönemde Fransa'da İslam karşıtlığının yükselişe geçmesinin bir nedeni de ekonomik olup; Cezayir'in bağımsızlık talebine karşı ülkenin 1945 Setif ve Guelma olaylarında sivil halkın hayatını kaybetmesine neden olan bir biçimde silah kullanımı sonucu dinin hareketin motivasyon kaynağına dönüşümü ve Müslüman Alimler Cemiyetinin ülkenin bağımsızlık hareketinde oynadığı etkin roldür. Bu bağlamda, sömürü düzenin kırılma noktasında temel motivasyonun din olması da özellikle siyasal düzlemde İslam'ın ideolojik olarak bir öteki olarak konumlandırılmasında belirleyici olmuştur. Ülkede İslam karşıtlığının yükselişini etkileyen bir diğer etmen de sömürge bölgelerinden ülkeye dönen göçmenlerin geri dönüşü ve entegrasyonu ile bağlantılıdır. 1970'li yıllarda tüm dünyayı etkisi altına alan refah devletlerinin daralması ile başlayan ekonomik daralma, göçmenlerin kendi

ülkelerine dönüşüne yönelik Fransa’da çeşitli yaptırımların devreye sokulmasına neden olmuş olup; zorunlu geri dönüş politikasının başarısızlığı ve devam eden göç, (Özdemir, 2012, s. 448; Michalak ve Saeed, 2004, s. 233; Gedikoğlu, 2018, s. 137-138; Le Monde, 2002; Albayrak, 2021, s. 2; Kaya, 2008, s. 53). entegrasyon sorunlarını arttırarak kültürel, toplumsal ve iktisadi problemlere zemin hazırlamıştır.

Ayrıca, 1979 yılında yaşanan İran Devrimi ile birlikte, Fransız medyasında ülkenin ve lideri Ayetullah Humeyni’nin sürekli olarak olumsuz ve düşman olarak temsilinin, aşırı sağ söylemde de temsil imkânı bulması, Fransa’nın temel değerleri arasında yer alan laiklik karşıtı bir Müslüman imgesinin oluşumunun temellerini oluşturmuştur. 1980’li yıllarda ise, İran ve ABD çatışmasının yükselişe geçmesi ile uluslararası ilişkilerde yaşanan gerginlik, Fransız uygarlığının Batılı değerlerinin karşısında konumlandırılan Müslüman göçmenlerin ülkede varlığı ve entegrasyonu ile ilgili soru işaretlerinin artmasına sebep olmuştur. Ayrıca, soğuk savaş sonrası dönemde, Batı toplumlarında yeni bir ideolojik düşman arayışı, Huntington (2006)’ın Medeniyetler Çatışması tezi bağlamında ele alındığında Doğulu Müslüman toplumların yeni tehdit olarak kurgulanmasında medya ve siyaset etkili olmuş olmuştur. Batı toplumlarında İslam karşıtlığının yükselişinden ciddi bir biçimde etkilenen grupların başında ise; Fransız Müslümanları gelmektedir. 1990’lı yıllarda Irak’ın Kuveyt’i işgal ederken cihat çağrısı yapması ve ülkenin eski sömürgesi olan Cezayir’de Müslüman bir parti olan Front İslamique du Salut (FIS-İslami Selamet Cephesi) partisinin iktidara gelmesi, Fransa’daki Müslüman nüfusun önemli bir kısmını oluşturan Cezayir kökenli göçmenlerin kontrolü ve eski sömürge ülkesi olan Cezayir ile iktisadi ilişkilerin zedelenmesi ihtimali hem siyasal hem toplumsal düzeyde ülkedeki Müslümanları etkilemiştir. 2001 İkiz Kuleler saldırıları tüm Avrupa toplumlarında olduğu üzere Fransa’da İslam karşıtlığını yükselmiştir (Deltombe, 2005, s. 34, s.125-126, 145-147; Weil, 1995, 485, Gastaut, 2000, s. 450; Yel, 2012; Dönmez, 2004). Görüldüğü üzere, ülkede İslam karşıtlığının doğuşu ve yükselişi diğer Avrupa toplumları ile benzer özellikler taşımakla birlikte, sömürge ve göçmenlerin ülkedeki varlığının da İslamofobinin inşası ve yükselişi ile ilintisi bağlamında diğer ülkelerden ayrılmaktadır.

Medya ve siyasal düzlemde yükselişe geçen İslam korkusunun, toplumsal hayata yansımaları başörtüsü meselesi ile gündeme gelmiştir. 1989 yılında Creil’de üç öğrencinin başlarını açmamasıyla baş gösteren başörtüsü tartışmaları, ilk dönemde hükûmetin uzlaşma çalışmaları ile büyümeden çözümlenmeye çalışılmıştır. Sömürgecilik dönemlerine temel oluşturan medenileştirme anlayışı bağlamında, Müslümanları peçe ve örtüden kurtarmak modernleşmenin bir işareti olarak görülmüş olup; bu ideolojiyi temel alarak pozitif bir özellik göstermektedir. Ancak, 2001 İki Kuleler terör saldırıları ile birlikte tüm Avrupa toplumlarında yükselişe geçen sağ siyaset ve medyanın yarattığı “terörist Müslüman” imgesi, başörtüsü meselesinin boyutunu, kadınları aşağılayan bir nesne olarak toplumsal cinsiyet ve siyasal İslam’ın göstergesi olarak “tehdit” alanına taşımıştır. Ülkede 2003 yılında devlet memurlarının görevleri esnasında başörtüsü kullanımı yasaklanırken; 2004 yılında ise temelde Müslüman kız öğrencileri kapsayacak bir biçimde “peçe, burka” gibi dini sembollerin kullanımı yasaklanmıştır. Büyük haç taşımanın yasaklanmasına bağlı olarak Katolik Hristiyan öğrenciler de bu yasağın kapsamında olmakla birlikte, okullarda artan başörtüsü tartışmalarının kanunun çıkışı üzerinde belirleyici olduğu bilinmektedir. 2010 yılında kamusal alanlarda burka ve tam kapalı çarşaf giyimi yasaklanırken; başörtüsünün siyasallaştırılması Fransız toplumunun temel değerleri arasında yer alan laikliği İslam’ı giyim tarzının ihlal ve tehdit ettiği düşüncesini temele almaktadır. Kitle iletişim araçları ile desteklenen bu algı, Fransız İhtilali ile birlikte oluşan yeni Cumhuriyet düşüncesi ekseninde şekillenen Fransız kimliği inşasında, laiklik ilkesinin temel bir değer olarak yerleştirilmesi ile ilintilidir. Etnik bir Fransız halkı kurgusundan çok, Fransız kültür ve değerleri üzerine temellenen yurttaşlık anlayışına laiklik ile birlikte pozitif düşünce temel oluşturmaktadır. Bu bağlamda, İslam’ın Müslümanların gündelik hayattaki davranış biçimlerini başta giyim kuşam olmak üzere pek çok alanda belirleyen bir dini inanış olması; ülkede Müslüman topluluklarının Fransa’nın kültürel zenginliğine katkı yapan gruplardan ziyade, Cumhuriyet’in temel değerlerine tehdit oluşturan unsurlar olarak görülmesinde belirleyici olmuştur. Doğal olarak kamusal alanda, İslami kıyafetlerin reddi Fransız toplumunda başörtüsünün kökten dinci ve ideolojik bir sembol olarak değerlendirilmesine neden olan algı ile birleşerek; Müslümanların toplum-

sal hayattaki varlıklarını kısıtlayıcı uygulamaların hayata geçirilmesine neden olmaktadır. Ayrıca, ülkede uygulanan katı entegrasyon politikasının bir aracı hâline gelen başörtüsü yasakları temelde, azınlıkların çocuklarının kendi kültürlerini terk ederek “ideal” Fransız vatandaşı kurgusuna uyum sağlamasını da amaçlamaktadır. Ülkede İslamofobiyi yükselten diğer tartışmalı meseleler arasında ise Müslümanların gündelik yaşam pratikleri içerisinde davranışları ile bağlantılı olarak helal gıda uygulamaları, erkeklerin dini kıyafet ve sembol taşımaları, helal gıda inancının Avrupa’da hayvan kesim standartları ile uyum sağlamaması ve domuz yağı içeren gıdalara bağlı olarak Müslümanların kendi marketlerinden alışveriş yapması, cuma namazlarını ve cemaatin dışarıda namaz kılması konularını merkeze almaktadır. Toplumsal hayat dışında, özellikle terörist eylemlerden sonra cami kapatılmasına kadar giden imamların terör grupları ile bağlantılı olduğu ve camilerin iç güvenliğe tehdit oluşturabilecek alanlar olarak kullanıldığı savı, siyasal bağlamda ön plana çıkan ve İslam karşıtlığını yükselten unsurlardır (Çaha, 2011, s. 67-72; Beaugé ve Hajja, 2014, s. 35; Lean, 2012, s. 172, Scott, 2007, s. 7-30; Geisser, 2013, s. 43-44; Pierre, 2005, s. 10-12; Grosfoguel ve Mielants, 2006; Gediklioğlu, 2018, s. 141; Özer, 2015, s. 22-23).

Toplumsal ve siyasal düzlemde ülkede İslamofobinin yükselişe geçmesine neden olan olaylar arasında ise; Charlie Hedbo mizah dergisinin İslam Peygamberi Hz. Muhammed’in uygunsuz karikatürlerini yayınlamasından sonra Paris’te dergi merkezine yapılan El Kaide ve IŞİD tarafından üstlenilen ve 12 kişinin hayatını kaybettiği saldırının bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Ülkede Müslümanlara yönelik baskının artmasına neden olan bu münferit olayın devamında, 2015 yılı Kasım ayında gerçekleşen ve IŞİD’in üstlendiği Paris saldırılarında 130 kişi hayatını kaybetmiş, 430 kişi ise yaşamını yitirmiştir. Aynı yıl Nice’da Bastille günü kutlamalarında gerçekleşen ve IŞİD’li bir militanın gerçekleştirdiği saldırıda çok sayıda kişinin hayatını kaybetmesi, 2016 yılında ülkenin batısında bir rahibin boğazının kesilerek IŞİD mensuplarınca öldürülmesi ve devam eden münferit olaylar, ülkenin Eski Başbakanı N. Sarkozy ve Marie Le Pen gibi sağ görüşlü politikacılar nezdinde İslam’a yönelik eleştirilerin yükselişine neden olurken; hem medya hem de siyaset alanında İslam dini terör, medeniyet düşmanı ve Fransız halkı ile kültürüne düşman bir ideoloji

olarak kodlanmaya başlanmıştır. 2020 yılında ise Samuel Paty isimli bir ortaokul öğretmenin Müslüman öğrencilerine Charlie Hedbo karikatürlerini göstermesi sonucu, aşırı dinci oluşumlar nedeniyle başı kesilerek öldürülmesi İslam karşıtlığını yükselterek; hükûmetin sert tedbirler almasına neden olmuştur. Ülke Başkanı E. Macron'un ve Gerald Darmanin'in sert tedbirleri nedeniyle bir ibadethane olan Pantin Camisi kapatılmış, Collectif contre l'islamophobie en France (İslamofobi ile Mücadele Kollektifi- CCIF) ve Baraka City gibi sivil toplum örgütleri kapatılmıştır. Ayrıca, Samuel Paty'yi anma etkinlikleri kapsamında, Charlie Hedbo karikatürlerinin kamuya açık alanlarda gösterilmesi, Türkiye de dâhil olmak üzere Müslüman ülkelerle Fransa'nın diplomatik ilişkilerini sertleştirmiş ve farklı ülkelerde Fransız ürünlerini boykot eden gösteriler düzenlenmiştir (NyTimes, 2015; RTE News, 2015; BBC, 2015, Abdelkader, 2017; SudQuest, 2018; Perv Abacı, 2020, s. 39-40; Associated Press, 2020; Karlı ve Dondurucu, 2021). 2022 yılında gerçekleşecek cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesi süreçte ise sağ parti liderlerinin İslam'a karşı nefret söylemine varacak siyasal söylemleri yükselişe geçerken; mevcut Cumhurbaşkanı E. Macron'un Müslüman topluluklara yönelik diyalog söylemi artmıştır. Bu bağlamda, bu çalışmanın temel çıkış noktası, farklı ideolojik görüşlere sahip olan gazetelerde, 2022 yılı öncesi gerçekleşecek cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde İslam'ın temsil biçiminin farklılaştığı savıdır.

3. Le Figaro, Le Monde ve L'Opinion Gazetelerinde İslam'ın Temsili ve İslamofobinin İnşası Üzerine Bir İnceleme

Bu çalışmada, yaklaşan Fransa cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesine tekabül eden 01.01.2022- 31.03.2022 dönemi arasında Fransız basınında, farklı yayın politikaların sahip olan Le Figaro, Le Monde ve L'Opinion gazetelerinin internet sitelerinde "İslam" anahtar kelimesi içeren haberler, İslam'ın Fransız basınında temsilinin ortaya konması amacıyla nitel ve nicel içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Analiz soruları ise şu şekilde oluşturulmuştur:

İlgili gazetelerde "İslam" anahtar kelimesi içeren haberler, niceliksel olarak nasıl bir dağılım göstermektedir?

İlgili gazetelerde "İslam" anahtar kelimesi içeren haberlerin, konu bağlamında dağılımında hangi kategoriler daha yüksek bir niceliksel dağılıma sahiptir?

İlgili gazetelerde yer alan haberlerde, İslam’a yönelik tutucu ve kapalı görüş ve ikili karşıtlıkların inşası bağlamında İslam ve Müslümanlar nasıl temsil edilmektedir?

İlgili gazetelerde “İslam” anahtar kelimesine sahip haberlerde, doğrudan ve dolaylı ayrımcı/ötekileştirici ifadeler bulunmakta mıdır? Eğer bu ifadeler mevcut ise dolaylı/doğrudan ayrımcı/ötekileştirici ifadelere yer verilme düzeyi, nasıl bir dağılım göstermektedir?

3.1. Araştırmanın Amacı, Örneklemi ve Sınırlılıkları

Bu çalışmanın temel amacı, 2022 yılında gerçekleşecek cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesine tekabül eden üç aylık dönemde, Fransız basınında farklı yayın politikalarına sahip gazetelerde, İslam’ın temsil biçimlerini ve İslamofobinin inşa biçimini irdelemektir. Araştırmanın evrenini Fransız ulusal basını içerisinde günlük olarak yayın yapan ve resmî internet sayfaları bulunan tüm ulusal gazeteler oluşturmaktadır. Amaçlı örneklem tekniği kullanılarak belirlenen örneklem içerisinde ise Pew Research Center (2018)’in Fransız basınında ideolojik eğilimleri analiz ettiği araştırma ve Institut Montaigne (2019)’un Fransız medyasındaki kutuplaşmayı incelediği araştırma temel alınarak merkez sağ yayın politikasına sahip Le Figaro, merkez sol yayın politikasına sahip Le Monde ve liberal/merkez yayın politikasına sahip L’Opinion gazetelerinde “İslam” anahtar kelimesinin aranması sonucu ulaşılan haberler dâhil edilmiştir. Araştırma farklı yayın politikalarına sahip Fransız gazetelerinde İslam’ın temsilini siyasal atmosfer merkezinde analiz etmeyi amaçladığı için çalışma zaman ve maliyet kısıtlılıklarına bağlı olarak ülkede yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesine tekabül eden Ocak 2022 ve Mart 2022 arası dönem ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca, çalışmanın giriş bölümünde değinildiği üzere, aşırı sağcı aday Eric Zemmour’un ırkçı ve İslamofobik açıklamalarına karşın; M. Le Pen merkez sağ politikalar izlemesi ve E. Macron’un 2020 yılında ülke içerisinde sertleşen İslam karşıtı uygulamalarına karşın, seçim öncesi dönemde Müslüman topluluklarla diyalog arayışına girmesiyle birlikte politik atmosferin dönüşümü, seçim öncesi dönemde parti ve liderlerin siyasal iletişim faaliyetlerinin de artış göstermesine bağlı olarak, inceleme dönemini Fransız basınında “İslam”ın temsilinin irdelenmesi açısından değerli kılmaktadır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Modeli

Çalışmada, ilgili haberler nitel ve nicel içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yazılı metinler veya görseller içerisinde geçerli ve tekrarlanabilir anlamlar ortaya konması amacıyla kullanılan bir araştırma yöntemi olarak tanımlanan içerik analizi tekniğinde, analiz kategorileri ve alt değişkenler, araştırma amacı bağlamında gerçekleştirilen alan yazın taramasına bağlı olarak oluşturulabilmektedir (Krippendorff, 2003, s. 18-19). Bu bağlamda içerik analizi kodlama tablosu, Şeker ve Yağız (2015), Lafaye ve Brochard (2016), Yardım ve Dalkılıç (2018), Abdeslam (2019), Boukala (2019), Pitoizet ve Grossmann Tutin (2020), Elverdink (2021)'in Fransız medyasında farklı dönemlerde İslam'ın temsili ve İslamofobinin inşasını analizi ettiği çalışmaları ve Runnymede Trust (1997)'nin İslam'ın tutucu ve ilerlemeci yaklaşım bağlamında sunumuna temel oluşturan ikili karşıtlıkları irdelediği, "İslamofobi: Hepimiz için Bir Zorluk" isimli raporu temel alınarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda içerik analizi kodlama tablosunda, haberlerin türü, konusu/niteliği/biçimsel özellikleri, ayrımcı/ötekileştirici ibarelere yer verilme düzeyi, ikili karşıtlıkların varlığı ve etkileşim düzeyini belirlemeyi amaçlayan temel analiz kategorileri yer almaktadır. İçerik analizi kodlama tablosunda konu ve haber türü kategorileri içerisinde yer alan değişkenleri çalışmanın geçerlilik ve güvenilirlik düzeyinin yükseltilmesi amacıyla "diğer" değişkeni eklenmiştir. Ayrıca, analizde Krippendorff (2003)'ün tekrara dayalı kodlama anlayışının içerik analizinde geçerlilik ve güvenilirlik düzeyini yükselteceği savı temel alınarak, incelenen tüm haberler, araştırmacı tarafından iki defa kodlanmış olup; çalışmanın güvenilirlik düzeyi %97,3 olarak hesaplanmıştır. Araştırma modeli aşağıda yer almaktadır:

Tablo 1. Araştırmanın Modeli

Haberin Niteliği	
Olumlu	Okuyucuda olumlu duygu oluşturan haberler (Örn: Ekonomik ilerleme, kutlama, kültür sanat, iş birlikleri vs.)
Olumsuz	Okuyucuda olumsuz duygu oluşturan haberler (Örn: Terör, savaş, saldırı vb.)
Nötr	Okuyucuda negatif/pozitif herhangi bir duygu oluşturmaya amaçlayan, nötr özellikte haberler (Örn: spor haberleri)

Haber Konusu	
Toplum ve Entegrasyon	Fransız toplumu ve değerlerine Müslümanların adaptasyonu konulu içerikler (Örneğin laiklik, vb.)
Ekonomi	Ülke ekonomisi, ekonomik anlaşmalar, dış ülkelerle iktisadi anlaşmalar vb. konulu içerikler
Politika	Seçim, siyasetçilerin açıklamaları yorumları, faaliyetleri vb. konulu içerikler
Dış Politika	Ülkeler arası ilişkiler, diplomasi, kriz vb. konulu içerikler
Sağlık	Kovid-19 salgını ve genel sağlık konulu içerikler
Güvenlik	Ülke güvenliği, güvenlik politikaları, tehditler vb. konulu içerikler
Terör	Ülke içi/dışı terör saldırıları konulu içerikler
Suç	Adli suçlarla ilgili içerikler
Eğitim	Ülke eğitim sistemi, dini okullar vb. konulu içerikler
Hukuk	Mahkeme ve cezalar konulu içerikler
Göçmenler/Mülteciler	Göçmenler ve mültecilerin Fransa'daki varlığı/ faaliyetleri ile ilgili içerikler
Din	İnanç ve ibadet özgürlüğü, Fransa'da İslam vb. konulu içerikler
Temel Haklar ve İfade Özgürlüğü	Yaşama hakkı, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlükler/ihlaller konulu içerikler
Sivil Toplum	STÖ ve toplumsal hareketlerin etkinlikleri ve konulu içerikler
Savaş/Çatışma	Dış ülke içi/ülkeler arası savaş/çatışma konulu içerikler
Dış Haberler	Diğer ülkelerde vuku bulan olaylarla ilgili içerikler
İnternet ve Sosyal Ağlar	Sosyal medya düzenlemeleri, ifade özgürlüğü, nefret söylemi vb. konulu içerikler
Kültür/Sanat	Kültürel/sanatsal etkinlikler ve duyuruları
Spor	Spor karşılaşmaları, ligler, sporcular konulu içerikler
Magazin/Moda/Güncel	Güncel konularda eğlenceli içerikler
Etkinlik	Toplantı kutlama vb. etkinlik konulu içerikler
Diğer	İnceleme kategorilerin dışında kalan içerikler
Haberde İkili Karşıtlıkların İnşası Bağlamında İslam'ın Temsili	
Tutucu Görüş Bağlamında İslam'ın Temsili	Açık Görüş Bağlamında İslam'ın Temsili
Monolitik: İslam'ın durağan, gelişmelere ve değişime kapalı olarak temsili	İlerlemeci: İslam'ın gelişime ve değişime açık, geleceğe dönük bir yapıda temsili

Ayrımcı: İslam'ın diğer kültür ve dinlerle ortak bir paydada buluşmayan, diğer dinler ve kültürleri ötekileştiren bir yapıda temsili	Etkileşimli: İslam'ın kendine özgü değerleri olan, diğer din/ kültürle bağlantı içinde olan temsili
Alt-Aşağı: İslam'ın Avrupa medeniyetinden alt-aşağı bir inanış olarak konumlandırılması; cinsiyetçi, gelişmemiş, ilkel bir din olarak temsili	Farklı: İslam'ın farklı ancak saygı duyulan/kendine özgü değerleri olan bir inanış olarak temsili
Düşman: İslam'ın terörizmle ilişkilendirilmesi, Avrupa medeniyeti için ortak düşman olarak kodlanması ve Müslümanların agresif, tehditkâr ve şiddet eğilimli olarak temsili	Ortak: Yaşanan ve yaşanabilecek politik, kültürel, ekonomik, sosyal ve ideolojik çatışmaların çözümü için İslam'ın ortak olarak temsili
Manipülatif: İslam'ın bir inanış ve dinden ziyade, siyasi ve askeri saikler doğrultusunda oluşmuş bir ideoloji olarak temsili	Samimi: İslam'ın eşsiz, kendine özgü değerleri olan bir dini inanış olarak temsili
Batı Toplularına Yönelik Eleştirilerin Reddi: İslam inancına sahip ülkeler veya Müslümanlar tarafından Batı toplumlarına yapılan herhangi bir eleştirinin reddi	Batı Toplularına Yönelik Eleştirilerin Değerlendirilmesi: İslam inancına sahip ülkeler veya Müslümanlar tarafından Batı toplumlarına yapılan herhangi bir eleştirinin değerlendirilmesi
Ayrımcılığı Normalleştirilmesi: Müslümanların kamusal alanda kısıtlanması/toplumdan dışlanmasının normalleştirilmesi	Ayrımcılığı Eleştiren: Müslümanların kamusal alanda kısıtlanması/ toplumdan dışlanmasının eleştirilmesi

İslamofobinin Normalleştirilmesi: İslam ve Müslümanlara yönelik korku ve düşmanlığın normal bir durum olarak temsili	İslamofobinin Normalleştirilmemesi: İslam ve Müslümanlara yönelik korku ve düşmanlığın eleştirilmesi/normalleştirilmemesi
Haberde Ayrımcı/Ötekileştirici İfade/Sözcük Kullanımı	
Doğrudan Ayrımcı İfadeler Kullanımı	İçerikte doğrudan İslam'ı ve Müslümanları aşağılayan/ötekileştiren ifade kullanımı (Örn. Hakaret)
Dolaylı Ayrımcı İfadeler Kullanımı	İçerikte, dolaylı olarak İslam'ı ve Müslümanları ötekileştiren ifade kullanımı (Örn. kalıp yargı, kinaye)
Ayrımcı İfadeler Kullanılmaması	İçerikte İslam'ın ve Müslümanların yansız/tarafsız olarak temsili
Haberin/İçeriğin Biçimsel Yapısı	
Fotoğraf	Olay fotoğrafı, temsili fotoğraf, haberle ilgili olan aktörlerin fotoğrafının kullanımı
Bilgi İletişim Teknolojileri Kaynaklı Görsel	Grafik, infografik vb. gibi programlarla oluşturulan görsel kullanımı
Video	Olay anı görüntüsü, açıklama videosu, röportaj videosu vb. kullanımı
Ses	Sesli içerik formatı/ ses dosyası kullanımı
Site İçi Link	Diğer içeriklere yönelik bağlantılı linkleri veya hipermetin bağlantıları kullanımı
Sosyal Medya Gönderisi/Linki	Haber aktörlerinin sosyal medya paylaşım/linkleri
Metin	Multimedya bileşeni yerine sadece metin kullanımı
Haber/İçerik Türü/Kaynağı	
Röportaj	Bir politik figür, sosyolog, akademisyen vb. kişi/kişilerle yapılan röportajlar
Muhabir/Editoryal Ekip Kaynaklı Haber	Gazete kaynaklı rutin haberler, özel haberler, inceleme haberler, araştırma dosyaları vb.
Haber Ajansı Kaynaklı Haber	AFP, Reuters vb. kaynaklı haberler
Yorum	Köşe yazıları, makaleler, değerlendirmeler
Diğer kaynaklardan oluşturulan haberler	Yurttaş, diğer medya kuruluşu vb. kaynaklı haberler/içerikler
Etkileşim Düzeyi	
Yorum Sayısı	Haberlere yapılan toplam yorum sayısı

Kaynak: Runnymede Trust (1997); Şeker ve Yağız (2015); Lafaye ve Brochard (2016); Yardım ve Dalkılıç (2018); Abdeslam (2019); Boukala (2019); Pitoizet ve Grossmann Tutin (2020) ve Elverdink (2021)'nin çalışmalarından geliştirilmiştir.

4. Araştırmanın Bulguları

Le Figaro, Le Monde ve L'Opinion gazetelerinin resmî İnternet sitelerinde "İslam" anahtar kelimesi içeren haberlere yönelik gerçekleştirilen içerik analizi verileri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Le Figaro, Le Monde, L'Opinion Gazetelerinde "İslam" Anahtar Kelimesi İçeren Haberlerin Niceliksel Analizi

Gazeteler	Le Figaro	Le Monde	L'Opinion	Toplam
Sayı (n)	282	102	86	470
Oran (%)	60,0	21,7	18,3	100

Tabloda görüldüğü Le Figaro gazetesinin İnternet sitesinde "İslam" kelimesinin aranması sonucu ulaşılan haberler %60'lık oranla, Le Monde (%21,7) ve L'Opinion (%18,3) gazetelerinden daha yüksektir. Bu niceliksel fark, merkez sağ yayın politikasına sahip olan Le Figaro'nun, İslam'a ve Müslümanlara, ilgisiz içeriklerde bile yüksek düzeyde ve olumsuz bir biçimde yer vermesiyle ilintilidir.

Tablo 3. Le Figaro, Le Monde, L'Opinion Gazetelerinde "İslam" Anahtar Kelimesi İçeren Haberlerin Niteliksel Analizi

Gazeteler	Le Figaro		Le Monde		L'Opinion	
	n	%	n	%	n	%
Olumlu	48	17,0	27	26,5	20	23,3
Olumsuz	222	78,7	68	66,7	47	54,7
Nötr	12	4,3	7	6,9	15	17,4
Toplam	282	100	102	100	86	100

İncelenen gazetelerin tamamında "İslam" anahtar kelimesi içeren olumsuz haberlerin, nötr ve olumlu haberlere oranla yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. İslam ile ilgili olumsuz nitelikteki haberlere en yüksek sayıda yer veren ve sağ/milliyetçi bir yayın politikası olan Le Figaro gazetesinde 2022 yılında

gerçekleşecek Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aşırı sağcı, İslam ve göç karşıtı söylemleri ile ön plana çıkan Eric Zemmour ve Ulusal Cephe’den Marie Le Pen’in görüş/açıklamalarına, Fransa’nın Mali’de cihatçı gruplarla mücadelesine, Müslümanların da içerisinde bulunduğu gruplar tarafından işlenen adli suçların terörle ve dinle ilişkilendirildiği haberlere yüksek düzeyde yer verilmiştir. Ayrıca, İran’la Amerika arasındaki nükleer silahsızlanma görüşmeleri veya Filistin-İsrail çatışmalarında gazetenin yanlı bir tutum benimsemesi de incelenen içeriklerde İslam’ın olumsuz temsil düzeyinin daha yüksek olmasında belirleyicidir. Diğer gazetelerde de İslam’ın temsiline yönelik bu özellikte olumsuz haberler saptanmakla birlikte; negatif haberlerin bir kısmı aşırı sağcı politikacılara ve ülkede yükselen İslamofobiye yönelik eleştirel içeriklerden oluşmaktadır. Le Monde gazetesinde daha yüksek sayıda tespit edilen olumlu içerikler, ülkede yükselen İslam karşıtlığına karşı, imamlar, akademisyenler gibi kanaat önderlerinin açıklamalarını ve “Conseil français du culte Musulman” (Fransa İslam Konseyi/CFCM’nin) feshi sonucu, mevcut hükûmetin “Forum de l’Islam de Fransa” (Fransa İslamı Forumu/FORİF)’i kurmasının, toplumsal uyum ve müzakere için pozitif etkilerine odaklanmaktadır. Nötr içeriklere daha yüksek düzeyde yer veren L’Opinion gazetesinde ise, Arap ülkeleri ve Batı dünyası arasındaki ekonomik anlaşmalar ve siyasi iş birlikleri genelde gazetenin liberal yayın politikası bağlamında yansız olarak sunulmuştur. Ayrıca, her üç gazetede nötr içeriklerin, daha çok spor, kültür/sanat haberlerini kapsadığı çalışmada saptanan önemli bir bulgudur.

Tablo 4. Le Figaro, Le Monde, L’Opinion Gazetelerinde “İslam” Anahtar Kelimesi İçeren Haberlerin Konu Bağlamında Analizi

Gazeteler	Le Figaro		Le Monde		L’Opinion		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Toplum ve Entegrasyon	40	14,2	27	26,5	21	24,4	88	18,7
Ekonomi	9	3,2	2	2,0	4	4,7	15	3,2
Politika	33	11,7	29	28,4	41	47,7	103	21,9
Dış Politika	32	11,3	3	2,9	20	23,3	55	11,7
Sağlık	1	0,4	1	1,0	3	3,5	5	1,1
Güvenlik	37	13,1	15	14,7	37	43,0	89	18,9

Terör	62	22,0	21	20,6	29	33,7	112	23,8
Suç	58	20,6	13	12,7	8	9,3	79	16,8
Eğitim	10	3,5	0	0,0	1	1,2	11	2,3
Hukuk	44	15,6	8	7,8	2	2,3	54	11,5
Göçmenler/Mülteciler	7	2,5	10	9,8	6	7,0	23	4,9
Din	21	7,4	23	22,5	11	12,8	55	11,7
Temel Haklar ve İfade Özgürlüğü	53	18,8	14	13,7	5	5,8	72	15,3
Sivil Toplum	18	6,4	14	13,7	9	10,5	41	8,7
Savaş/Çatışma	47	16,7	9	8,8	16	18,6	72	15,3
Dış Haberler	106	37,6	23	22,5	33	38,4	162	34,5
İnternet ve Sosyal Ağlar	5	1,8	4	3,9	4	4,7	13	2,8
Kültür/Sanat	9	3,2	10	9,8	1	1,2	20	4,3
Spor	10	3,5	6	5,9	0	0,0	16	3,4
Magazin/Moda/Güncel	0	0,0	1	1,0	0	0,0	1	0,2
Etkinlik	6	2,1	5	4,9	1	1,2	12	2,6
Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Toplam	608	215,6	238	233,3	252	315,0	1098	233,6

Tabloda görüldüğü üzere bir haber konusu birden fazla içerikle konu kategorisi ile alakalı olabileceği için içerik analizinin bu bölümünden çoklu kodlama yapıldığı için toplam oranları %100'lük oranın üzerine çıkmaktadır. Ancak, bu toplam oran ilgili köşe yazısı ve haberlerde, İslam'ın farklı kategorilerle ilişkilendirilme biçiminin yüksekliğini göstermek açısından önem taşımaktadır. En yüksek niceliksel dağılıma sahip haberler, Le Figaro'da dış haberler, terör ve suç, Le Monde'de politika, din ve dış haberler, L'Opinion'da politika, dış haberler ve güvenlik konusudur. Tüm gazetelerde dış haberler kategorisinde yer alan içerikler genel olarak Müslüman ülkelerdeki savaşlar, çatışmalar, ülke yönetimleri ve dış ilişkilere süreçlerine odaklanmaktadır. Le Figaro'da daha yüksek olmakla birlikte tüm gazetelerde Müslüman ülkelerdeki karışıklıklar, dolaylı olarak "İslam" inancı ile bağlantılı sunulmuştur. Tüm gazetelerde Filistin-İsrail çatışması, Mali, Irak, Suriye, Afganistan ve Nijerya gibi ülkelerde cihadist grupların faaliyetleri terörle ilişkili sunulurken Le Figaro gazetesinde Fransa sınırları içerisinde de geçmişte yaşanan terör eylemleri ve gelecekte

gerçekleşme ihtimali olan terör saldırıları ile ilgili haberlere de yüksek düzeyde yer verilmiştir. Bu içeriklere, Bataclan saldırıları zanlılarının yargılanması ve ülkedeki potansiyel terörist oluşumların İslam’la ilişkilendirilmesi örnek verilebilir. Hukuk kategorisinde de Le Figaro sadece Fransa’da değil, Avrupa ülkeleri ve ABD’de, aşırı uç grupların/kişilerin yargılanma ile ilgili çok sayıda içeriğe yer vermiştir. Hırsızlık, gasp, cinayet gibi adli suçların Müslümanlarla ilişkili olarak sunumuna en yüksek düzeyde Le Figaro yer verirken, Fransız rahip Jacques Hamel’in IŞID militanları tarafından öldürülmesi tüm gazetelerde en fazla yer verilen suçtur. Bu cinayet haberi, her üç gazetede de suç bağlamından kopartılarak, medeniyetler çatışması, güvenlik ve terör bağlantılı olarak sunulmuştur. Tüm gazetelerde Fransa’da aşırılıkçı grupların varlığı, dış ülkelerde ise Selefist ve Cihadist terör örgütlerinin ülke güvenliğine tehdit oluşturduğu kurgusu, güvenlik konulu içeriklerin çerçevesini oluşturmuştur. İslami ayrılıkçılarla iş birliği içerisinde olduğu gerekçesiyle Cannes bölgesinde bir caminin ve Paris Seine Saint Denise bölgesinde bir eğitim kurumunun kapatılması, Fransa İslam Konseyi/CFCM’nin feshi, aşırı uç grupların İnternet’te örgütlenmesi gibi tehditlere yönelik İç İşleri Gerald Darmanin’in kontrol çalışmaları, Müslümanların kamusal alandaki hareket alanını kısıtlamasına karşın; Le Figaro ve L’Opinion gazetelerinde gerekli güvenlik tedbirleri olarak sunulurken; Le Monde de çelişkili bir sunum saptanmıştır. İnternet ve sosyal ağlar konulu içeriklerin geneli de ilgili gazetelerde sosyal ağlarda cihadist oluşumların örgütlenmesi gibi güvenlik problemler çerçevesinde sunulmuştur. Ancak, Le Monde gazetesinde internet temelli İslamofobik söylemin yayılımını eleştiren içerikler de saptanmıştır.

2022 yılında gerçekleşen Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerine bağlı olarak şekillenen politika haberlerinde, merkez sağ yayın politikasına sahip Le Figaro gazetesinde, aşırı sağcı aday Eric Zimmeour’un doğrudan İslam’ı ve Müslümanları hedef alan söylemlerine yönelik destekleyici bir haber kurgusunun varlığı saptanmış olup; diğer adayların diyaloga açık tutumu gazetede yer alan içeriklerde eleştirilmiştir. Sol eğilimli Le Monde gazetesinde ise Zimmeour’un İslamofobik açıklamalarına yönelik eleştirel bir yaklaşım saptanırken, L’Opinion gazetesinde ülkenin mevcut cumhurbaşkanı E. Macron’un Müslüman topluluklarla diyalog çabası, gazetenin liberal yayın politikaları bağlamında olum-

lu kurgulanmıştır. Dış politika konusunda ise Fransa'nın Mali'den çekilmesi, ABD, Avrupa ve İran arasında nükleer anlaşma görüşmeleri, Fransız hükümetinin İslamofobik tutumuna bağlı olarak sertleşen diplomatik ilişkilerin Türkiye ile yumuşamaya geçmesi ve Rusya-Ukrayna Savaşı'ndaki diplomatik çalışmalar yer almaktadır. Le Figaro gazetesinde, dış politika haberlerinde "İslam" konuyla ilgisiz olmasına karşın negatif temsil edilirken; diğer gazetelerde nötr bir temsil saptanmıştır.

Le Figaro gazetesinde, Afrika kökenli yurttaşların hem ırkları hem de inançları bağlamında suçla ilişkili olarak kodlandığı ve İslamofobi ile birlikte Zenofobinin (yabancı düşmanlığın da) haber alt metinlerinde üretildiği saptanmıştır. Le Monde ve L'Opinion gazetelerinde de Fransız göçmenlerin suçla ilişkili olarak sunulduğu haberler bulunmakla birlikte, Le Monde gazetesinde göçmenlerin dini inanç ve ırkları nedeniyle olumsuz temsil edilmediği içerikler saptanmıştır. Toplum ve entegrasyon kategorisinde ise, Le Figaro'da Müslümanların Fransız yaşam tarzı ve Cumhuriyet değerlerine zarar veren bir topluluk olduğu vurgusu içeren içeriklerin incelenen diğer iki gazeteye kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Bu içeriklere, gazetede "İslamize" olmuş olarak nitelendirilen Rouibaix şehrindeki Müslüman topluluklarının günlük aktivitelerini, ibadetlerini ve kıyafetlerini eleştiren haberler ve köşe yazıları örnek olarak verilebilir. Müslümanların entegre olamayacağı savını desteklemek için, Le Figaro'da kanaat önderlerinin, akademisyenlerin ve popüler kitap yazarlarının görüşlerine ve röportajlarına ve Avrupa Birliği'nin Müslüman topluluklarının hak ve özgürlüklerinin korunması yönündeki faaliyetlerini eleştiren haber ve köşe yazıları tespit edilmiştir. Benzer bir haber kurgusu, Le Monde'de de saptanmakla birlikte, entegrasyon süreciyle ilgili olarak ülkedeki Müslüman toplulukların kanaat önderlerinin, uzmanların görüşlerine ve röportajlara, İslamofobik içeriklere kıyasla gazetede daha yüksek düzeyde yer verilmiştir. L'Opinion'da sekülerizm tartışmaları bağlamında Müslüman toplumunu eleştiren köşe yazıları ile birlikte, Fransa'nın Sahra Altı Afrika ile ekonomik ilişkileri bağlamında nötr ve E. Macron'un entegrasyon çalışmalarını destekleyici nitelikte haberler saptanmıştır.

Temel hak ve özgürlükler konusunda, gazetelerde ortak tespit edilen içerikler, Ophelie Meunier isimli bir TV programı sunucusunun M6 kanalında, Roubaix kentinde İslam’ın yaygınlaşmasının Fransız kültürüne etkilerini konu alan bir program yapmasından sonra ölüm tehditleri alması ve polis koruması altına alınmasına yönelik haberler olup; olay Le Figaro’da daha yüksek düzeyde olmakla, tüm gazetelerde Fransa’nın temel değerleri ve ifade özgürlüğünü tehdit eden İslam kurgusu ile sunulmuştur. Ayrıca, Suudi Arabistan’da 81 kişinin idamı, İslam ülkelerinde hükûmeti eleştirdikleri için göz altındaki aktivistler ve gazeteciler ile ilgili haberler “Müslüman” ülke kimliği ile bağlantılı olarak olumsuz bir biçimde sunulmuştur. Sivil toplum konulu içerikler ise, her üç gazetede de Tunus’ta darbe karşıtı gösteriler gibi dış ülkelerde gerçekleşen toplumsal hareketler ve Fransa’da FORIF’in faaliyet geçmesi ile ilintilidir. FORIF ile ilgili haberler, Le Figaro gazetesinde hükûmetin İslam’ın kontrolünü eline aldığı biçiminde sunulurken, diğer gazetelerde diyalog ve toplumsal entegrasyon bağlamında olumlu olarak kurgulanmıştır. Din kategorisinde, ibadet özgürlüğü bağlamında olumlu bir kurguya sahip olan ve İslamofobiyi eleştiren haberler ve köşe yazılarına en yüksek düzeyde yer veren gazete Le Monde, aşırı sağcı lider E. Zimmeour’un “İslam” ve “İslamizm”’in aynı olduğu yönündeki söylemlerine hem haberlerde hem de köşe yazılarında yer veren gazete Le Figaro, dinler ve din adamları arasındaki uzlaşmaya yer veren gazete L’Opinion’dur. Kısıtlı düzeyde saptanan etkinlikler kategorisindeki içeriklere ise FORIF’in kurulmasına yönelik görüşme ve toplantılar, Fransa Yahudi Konseyi (CRIF)’in geleneksel akşam yemeği örnek verilebilir.

En yüksek düzeyde Le Figaro’da saptanan eğitim konulu haberler arasında Taliban yönetimine geçen Afganistan’da kadınların eğitim hakkı, ülke içerisinde İslami eğitim veren kurumların varlığının oluşturduğu tehditler, Avrupa Birliği fonlu araştırmaların İslamizm tehdidini görmezden gelmemesi gibi konular yer almaktadır. Le Figaro gazetesinde covid-19 pandemisi sonrasında ülkeyi etkileyen iktisadi sorunlar, bazı haberlerde Müslüman ve göçmen azınlıklarla ilişkili olarak sunulurken; ekonomik haberler, diğer gazetelerde Müslüman ülkelerle gerçekleştirilen iktisadi anlaşmalara odaklanan nötr bir özellik göstermektedir. Kültür/sanat kategorisinde yer alan haberler ise her üç gazetede de olumlu bir nitelik taşımakta olup Paris’teki Dekoratif Sanatlar Müzesi’nde

ziyarete açılan “Cartier ve İslam Sanatı” isimli sergi ile ilgili haber bu kategoride en yüksek düzeyde yer verilen içeriktir. Spor konusundaki içerikler ise; üç gazetede de özellikle futbol ile ilgili olarak Afrika kökenli Fransız futbolcuların başarıları ve karşılaşmalar bağlamında nötr bir biçimde sunulurken, Le Figaro gazetesinde spor karşılaşmalarında kadın sporcuların başörtüsü takması yönündeki tartışmalar, İslamofobik bir çerçevede kodlanmıştır. Moda ile ilgili olarak tek haber ise, Le Monde gazetesinde saptanmış olup Paris moda haftasındaki oryantalist tasarımlar ve Arap esintileri ile ilgili bir içeriktir.

Tablo 5. Le Figaro, Le Monde, L’Opinion Gazetelerinde “İslam” Anahtar Kelimesi İçeren Haberlerin İslam’a Yönelik İkili Karşıtlıkların İnşası Bağlamında Analizi

Gazeteler	Le Figaro		Le Monde		L’Opinion		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İkili Karşıtlık İnşası								
“Monolitik” Temsil	20	7,1	1	1,0	1	1,2	22	4,7
“İlerlemeci” Temsil	4	1,4	6	5,9	2	2,3	12	2,6
“Ayrımcı” Temsil	21	7,4	3	2,9	1	1,2	25	5,3
“Etkileşimli” Temsil	7	2,5	10	9,8	2	2,3	19	4,0
“Alt/Aşağı” Temsil	141	50,0	28	27,5	9	10,5	178	37,9
“Farklı” Temsil	9	3,2	12	11,8	6	7,0	27	5,7
“Düşman” Temsili	176	62,4	40	39,2	43	50,0	259	55,1
“Ortak” Temsili	28	9,9	21	20,6	16	18,6	65	13,8
“Manipülatif” Temsil	125	44,3	46	45,1	41	47,7	212	45,1
“Samimi” Temsil	12	4,3	11	10,8	3	3,5	26	5,5
Batı Toplularına Yönelik Eleştirilerin Reddi	1	0,4	2	2,0	1	1,2	4	0,9
Batı Toplularına Yönelik Eleştirilerin Reddi	0	0	2	2,0	4	4,7	6	1,3
Ayrımcılığın Normalleştirilmesi	48	17,0	23	22,5	15	17,4	86	18,3
Ayrımcılığın Eleştirilmesi	10	3,5	28	27,5	22	25,6	60	12,8
İslamofobinin Normalleştirilmesi	39	13,8	23	22,5	15	17,4	77	16,4
İslamofobinin Normalleştirilmemesi	9	3,2	28	27,5	20	23,3	57	12,1

Çalışmada incelenen haberlerde, ikili karşıtlıkların inşası irdelendiğinde, düşman “İslam” kurgusu oluşturan haberlerin “ortak” İslam temsili oluşturan haberlere kıyasla, Le Figaro’da daha yüksek olmak üzere tüm gazetelerde daha fazla olduğu saptanmıştır. Le Figaro’da düşman kurgusu inşa eden haberlerde, ülke içerisindeki Müslümanlar cumhuriyet değerlerine, dış ülkelerde Müslümanlar ve İslam ülkeleri Batı Medeniyeti’ne tehdit olarak kodlanmış olup “terör,” “terörist” “cihadist”, “selefi”, “radikal İslam”, “İslamizm” gibi ifadelerin manşet ve içeriklerde çok yüksek düzeyde yer aldığı saptanmıştır. Diğer gazetelerde terör, suç ve güvenlik haberlerinde İslam’a yönelik düşman kurgusu yaratımı mevcut olmakla birlikte, İslamofobiyi eleştiren (Le Monde) ve Müslüman ülkeler ve Avrupa toplumu arası iş birliklerini (L’Opinion) ve FORIF’in kurulmasıyla birlikte Fransız Müslümanlarının entegrasyon sürecini (iki gazete) destekleyen içeriklerde İslam’ın ortak olarak kurgulandığı saptanmıştır.

Tüm gazetelerde İslam’ı manipülatif bir ideoloji olarak kurgulayan içeriklerin oranı, samimi bir din olarak kurgulayan içeriklere kıyasla daha yüksektir. Manipülatif ideoloji kurgusu en yüksek düzeyde, aşırı sağcı cumhurbaşkanı adayı E. Zemmour’un “İslam” ve “İslamizm” kavramlarını aynı anlamda kullandığı ve Fransız değerlerini tehdit eden bir ideoloji gördüğü açıklamalarına yoğun olarak yer veren Le Figaro gazetesinde saptanırken; bu kurgu diğer iki gazetede güvenlik, terör ve dış haberlerle ilgili ve daha dolaylıdır. Ayrıca, Le Monde’nin aşırı sağ adayların İslam karşıtı söylemlerine yönelik eleştirel yaklaşım benimsemesi ve ülkede yükselen İslamofobiyi eleştiren haber, röportaj ve köşe yazılarına yer vermesi “samimi” bir din olarak İslam temsiline bu gazete içeriklerinde daha yüksek olmasında belirleyici olmuştur.

Tüm gazetelerde İslam’ı “alt/aşağı” olarak kurgulayan içerik oranı “farklı” olarak temsil eden içeriklere göre daha yüksek düzeyde olup; bu temsile en fazla yer veren gazete olan Le Figaro’da Batachlan, Jacques Hamel cinayet davası, dış ülkelerdeki terör olayları ve adli suç haberlerinde Müslümanlar insanlara zarar vermeye meyilli bireyler olarak kodlanmıştır. Ayrıca, üç gazetede de aşırı uç oluşumların terör eylemleri, gazeteci/aktivist tutuklanmaları, Suudi Arabistan’daki toplu idamlar, Afganistan’da kadın hakları sorunları gibi konularla bağlantılı olarak, İslam’ın cinsiyetçi, temel hakları ihlal eden ve şiddet eğilimli toplulukların dini olarak Batı medeniyetinden aşağı bir biçimde temsil edildiği tespit edilmiştir. İslam’ın farklı ama saygı duyulabilir bir din olarak temsili, İslamofobiyi ve Müslümanların toplumdaki dışlanmasını eleştiren haberlere yer vermesi nedeniyle Le Monde gazetesinde saptanırken; L’Opinion gazetesinin

liberal yayın politikasına bağlı olarak; İslam ülkelerinin ekonomik partnerler olarak kurgulanması bağlamında, alt/aşağı Müslüman temsili suç ve terör haricinde, sayısal olarak daha düşüktür.

Analizde, İslam'ı monolitik ve ayrımcı olarak kodlayan içerikler, ilerlemeci ve etkileşimli olarak kodlayan içeriklere kıyasla, Müslümanların gelişime ve etkileşime açık olmayan kapalı bir toplum olduğunu merkeze alarak ve Fransız toplumu ile entegrasyon ihtimalinin düşüklüğüne vurgu yapan köşe yazılarına sıklıkla yer vermesine bağlı olarak; Le Figaro gazetesinde daha yüksektir. Le Monde gazetesinde Müslüman topluluklarının uyum ve birlikte yaşam çağrılarına yönelik haberler ve FORIF'in kuruluşunu destekleyen içerikler saptanması, L'Opinion gazetesinde ise İslam ülkeleri ile ekonomik ve politik iş birliklerinin olumlu bir kurgu içerisinde sunumuna bağlı olarak, bu gazetelerde ilerlemeci ve etkileşimli bir inanış olarak "İslam" temsili daha yüksektir. Tutucu görüş bağlamında ikili karşıtlık inşası diğer gazetelerde de saptanmakla birlikte, Le Monde ve L'Opinion'un Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aşırı sağ adaylara yönelik eleştirel bir tutum benimsemelerinin bir uzantısı olarak, ibadet özgürlüğünü, İslamofobinin ve Müslümanların kamusal alandan dışlanmasının olumsuz etkilerine değinen haber, yorum ve röportajlar, iki gazetede de daha yüksek bir niceliksel dağılıma sahiptir. İslam'ın temsili açısından üç gazetede de en düşük sayısal dağılıma sahip olan ikili karşıtlık kategorisi İslam ülkelerinden gelen eleştirilerin Batı toplumları tarafından kabulü/reddi olup liberal yayın politikası bağlamında L'Opinion iktisadi ve politik konularda Müslüman ülkelerin eleştirilerini köşe yazılarında değerlendirmiştir.

Tablo 6. Le Figaro, Le Monde, L'Opinion Gazetelerinde "İslam" Anahtar Kelimesi İçeren Haberlerde Ayrımcı İfadelere/Sözcük Kullanımının Analizi

Gazeteler	Le Figaro		Le Monde		L'Opinion		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ayrımcı/Ötekileştirici İfade Kullanımı								
Doğrudan ayrımcı ifade kullanımı	21	7,4	3	2,9	1	1,2	25	5,3
Dolaylı Ayrımcı İfade Kullanımı	229	81,2	69	67,6	52	60,5	350	74,5
Ayrımcı İfade Kullanılmaması	32	11,3	30	29,4	33	38,4	95	20,2

Tüm gazetelerde, dolaylı ayrımcı ifade kullanımı, doğrudan ayrımcı ifade kullanımı ve kullanmama düzeyine kıyasla daha yüksektir. İlgili yayın kuruluşlarının editoryal denetim mekanizmaları doğrudan ötekileştirici ifadelerle yer verilme düzeyini sınırlarken; Le Figaro’da, sağ görüşlü politikacıların açıklamalarını ve İslam’ın Cumhuriyet değerleri için tehdit oluşturduğu temsili destekleme amaçlı farklı kişilerle yapılan röportajlarda doğrudan ayrımcı ibareler, diğer gazetelere kıyasla daha yüksek düzeyde saptanmıştır. Örtük ayrımcı ifadeler de bu gazetede, Le Monde ve L’Opinion’a kıyasla daha fazla yer almakta olup tüm gazetelerde suç, güvenlik ve terör haberlerinde sıklıkla yer alan ifadelerle terörist, salefist, cihadist, İslami ayrılıkçı, El Kaide ve IŞİD örnek verilebilir. Dolaylı ayrımcı ifadeler içeren manşetlere ise, Le Figaro gazetesinde “Radikal İslam Tehdidi Altında Haber Alma Özgürlüğü”, “İslamcıların Projesi” “IŞİD’in En Zalimi Cihatçı”, “İmamlar ve Ayrılıkçılık”, “Kökten Dinci İslam’a Karşı Körlük”, “IŞİD’in İntihar Saldırısı”, “İslam Yeni Yıl Kutlamayı Yasaklıyor mu?”, “15 yaşındaki cihatçı”, Le Monde gazetesinde “İslam ve Radikalleşme”, “Cezayirli Akademisyen İslam’a Hakaretten Hapis Cezasına Çarptırıldı”, “İslami Teröristlerle Temas Hâlinde Olan Üç Sanık”, L’Opinion gazetesinde “Cihatçılık, Göç, Enerji, Gıda”, “Fransızlar Terörizme ve İslamcılığa Karşı Savaş Açmak İçin Le Pen ve Macron’a Güveniyor” başlıkları örnek oluşturmaktadır. Örneklerde görüldüğü üzere, Le Figaro gazetesinin manşetlerinde diğer gazetelere kıyasla, İslam’a ve Müslümanlara yönelik popülist ve provakatif ayrımcı ibarelerin daha fazladır. Üç gazetede de ayrımcı ifadeler içermeyen haber kurgusu ise, sayısal olarak en yüksek düzeyde L’Opinion gazetesinde saptanmış olup; özellikle ekonomi ve politika konulu içeriklerde gazete sadece dış ülkelerdeki dini inanış ve yönetim şekline yönelik olarak “İslam” vurgusunda bulunmuştur.

Tablo 7. Le Figaro, Le Monde, L’Opinion Gazetelerinde “İslam” Anahtar Kelimesi İçeren Haberlerin/İçeriklerin Biçimsel Yapı Bağlamında Analizi

Gazeteler	Le Figaro		Le Monde		L’Opinion		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Fotoğraf	247	87,6	69	67,6	74	86,0	390	83,0
Bilgi İletişim Teknolojileri Kaynaklı Görsel Kullanımı	11	3,9	8	7,8	5	5,8	24	5,1
Video	17	6,0	2	2,0	13	15,1	32	6,8

Ses	59	20,9	0	0,0	0	0,0	59	12,6
Site içi Link	240	85,1	91	89,2	71	82,6	402	85,5
Sosyal medya gönderisi/ linki	7	2,5	4	3,9	0	0,0	11	2,3
Metin	2	0,7	22	21,6	3	3,5	27	5,7

Tabloda görüldüğü üzere, her üç gazetede ilgili içeriklerde en fazla yer verilen multimedya bileşeni, fotoğraftır. Le Figaro’da cumhuriyet değerlerine karşı olarak konumlandırılan “Başörtülü/Çarşafı” kadın imgesi, IŞID, El Kaide bayrakları, sarıklı ve cübbeli erkekler gibi görsel açıdan İslamofobiyi ve toplumda İslam karşıtlığı algısını yükseltecek provokatif ve temsili fotoğraf kullanımı daha yüksek iken, diğer gazetelerde kullanılan olay ve temsili fotoğraflar daha nötr bir özellik göstermektedir. Bilgi iletişim teknolojileri kullanılan görseller ise, üç gazetede cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adayların mevcut oy durumları ile ilgili grafiklerden oluşmaktadır. Video kullanımı Le Monde’ye göre niceliksel olarak daha yüksek olan Le Figaro, İslam’ın Fransız değerlerine bir tehdit oluşturduğu üzerine kurguladığı yayın politikası doğrultusunda, sitesinde bu savını destekleyici nitelikteki röportajlar ve aşırı sağcı politikacıların açıklamalarına videolarda yer verirken; Le Opinion’da haberin anlatım gücünü destekleme amacıyla kullanılan videolar genelde nötr bir özellik taşımaktadır. İslam’la ilgili içeriklerde link kullanımı üç gazetede oldukça yüksek olup; Le Figaro ve Le Monde gazeteleri haber, röportaj ve köşe yazıları içerisine konuyla ilgili bağlantılı linkler yerleştirirken; L’Opinion gazetesinin hipermetin kullanımı daha fazladır. Analizde saptanan bir diğer önemli bulgu ise; Le Figaro gazetesinde özellikle suç, terör, güvenlik ve politika konularında olayla ilgisi olmamasına rağmen; provokatif linklerin okuyucuya önerilmesi ve kullanıcının site içerisinde İslamofobiyi sürekli yeniden üreten bir filtre balonu içerisine girmesidir. Sosyal medya gönderileri ise sadece Le Figaro ve Le Monde’nin sitelerinde saptanmış olup; bu gönderilerin geneli İslamizm tartışmaları dâhilinde, politikacıların paylaşımlarını içermektedir. Ayrıca, daha geniş bir kitleye erişim amacıyla Le Figaro gazetesi, ayrımcı ve provokatif özelliği yüksek olan bazı haberlerin dinlenmesine de imkân tanıyacak biçimde, haberlerin seslendirmelerini de sitesine eklemiştir.

Tablo 8. Le Figaro, Le Monde, L’Opinion Gazetelerinde “İslam” Anahtar Kelimesi İçeren Haber/İçerik Türü/Kaynağı Bağlamında Analizi

Gazeteler	Le Figaro		Le Monde		L’Opinion		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Röportaj	15	5,3	5	4,9	14	16,3	34	7,2
Muhabir/Editoryal Ekip kaynaklı haber	85	30,1	57	55,9	31	36,0	173	36,8
Haber ajansı kaynaklı haber	161	57,1	17	16,7	9	10,5	187	39,8
Yorum	19	6,7	23	22,5	30	34,9	72	15,3
Diğer kaynaklardan oluşturulan haberler	2	0,7	0	0,0	2	2,3	4	0,9

Le Figaro gazetesinde, İslam’ı terör, suç ve güvenlik kurgusu içerisinde sunan dış haberlere yüksek düzeyde yer verilmesine bağlı olarak; haber ajansı kaynaklı haberlerin sayısı daha yüksektir. Analizde haber kaynağı açısından saptanan bir diğer önemli bulgu, Le Figaro ve Le Monde’nin AFP, L’Opinion’un ise Reuters bağlantılı haberler yayınlamasıdır. Ajans farklılığı, Le Figaro ve Le Monde gazetelerinde Fransız hükümetinin eski sömürgeleri üzerinde çıkarlarını korumayı amaçlayan haber içeriklerinin, L’Opinion gazetesinde küresel iktisadi sistem merkezli dış haberlerin daha yüksek düzeyde yer almasına sebep olmuştur. En yüksek düzeyde L’Opinion sitesinde tespit edilen yorum içerikleri ise, bu gazetede dış politikayı merkeze alırken, Le Figaro gazetesinde İslam karşıtlığını, Le Monde gazetesinde ise Fransız Müslümanların entegrasyonunu temel almaktadır. Muhabir/Editoryal ekip kaynaklı haberlere de yüksek düzeyde yer veren Le Figaro, İslami eğitim kurumları, camiler, Müslümanların yaşam biçimleri, terör ve potansiyel terör oluşumları ile ilgili haber öykülerini “özel haberler” olarak kurgularken; Le Monde ve L’Opinion gazetelerinde, muhabir kaynaklı haberler; ülkede ya da dünyada gerçekleşen bir olaya daha nötr bir biçimde odaklanmaktadır. Röportajların ise Le Figaro’da gazetenin İslam karşıtı yayın politikasını destekleyecek yazarlar, akademisyenler ve politikacılarla; diğer gazetelerde ise İslam konusunda farklı bakış açılarına sahip kişi/gruplarla gerçekleştirildiği saptanmıştır. Sadece L’Opinion gazetesinde

saptanan diğer kaynaklı haberler ise iki gazetenin iş birliğine bağlı olarak Wall Street Journal kaynaklıdır.

Tablo 9. Le Figaro, Le Monde, L’Opinion Gazetelerinde “İslam” Anahtar Kelimesi İçeren Kullanıcı Etkileşimi Bağlamında Analizi

Gazeteler	Le Figaro	Le Monde	L’Opinion
Etkileşim	n	n	n
Yorum	11140	2479	-

L’Opinion gazetesinde kullanıcı yorumları yer almadığı için, ilgili haberlerde yorum etkileşimi sadece Le Figaro ve Le Monde gazetelerinin İnternet siteleri üzerinden değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda, Le Figaro gazetesinde yer alan “İslam” ile ilgili içeriklerde yorum sayısının özellikle Fransız Müslümanlarının topluma entegrasyonu ve İslami tehdit gibi tartışmalı konularda artış gösterdiğinin saptanması, gazetenin inşa ettiği İslamofobik söylemin ve ayrımcılık pratiklerinin, kullanıcılar aracılığıyla yeniden üretildiğini göstermektedir.

5. Sonuç

2015 yılında Charlie Hedbo, Paris ve Nice saldırıları, Fransız toplumunda İslam’a yönelik oluşan korkuları derinleştirirken; 2020 yılında S. Paty isimli bir öğretmenin Charlie Hedbo karikatürlerini öğrencilerine göstermesi sonucu öldürülmesi ile devam eden süreç, Ayrılkçı Fikirlerle Mücadele Yasa Tasarısının hazırlanması, camiler, Müslüman STÖ’lerin kapatılması sonucu, Fransa’da İslamofobinin ve Müslümanlara yönelik ayrımcılığın artmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, bu çalışmanın temel çıkış noktası 2022 yılında Fransa’da gerçekleşen cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde, ülkede sağ siyasetin yükselişine bağlı olarak Marie Le Pen ve E. Macron arasındaki seçim yarışının giderek arttığı bir dönemde, yayın politikaları farklılaşan Le Figaro (merkez sağ), Le Monde (merkez sol) ve L’Opinion (liberal) gazetelerinde İslam’ın temsil biçimlerini analiz etmektedir.

Çalışma, İslam’ın Fransa medyasında nasıl temsil edildiğini açıklamaya çalışmakta ve bu kapsamda Le Figaro (merkez sağ), Le Monde (merkez sol), L’Opinion gazetelerini merkeze alarak “İslam’ın temsil biçimlerini ortaya koy-

maktadır. Yöntem olarak bu internet sitelerinde “İslam” anahtar kavramı çerçevesinde tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda elde edilen bulgular nicel ve nitel olarak analiz edilmiştir. Bir taraftan haber sayısı, içerik türü, biçimsel yapı, yapılan yorumlar bağlamında nicel veriler aktarılırken; diğer taraftan haberler içerik, konu, temsil niteliği, ayrımcılık gibi noktalarda analiz edilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde, İslam’a yönelik negatif inşa ve temsil düzeyinin yüksek ve ayrımcı ifadelerin fazla olduğu görülmektedir. Ancak, çalışmada ilgili gazetelerin WEB sitelerinde “İslam” anahtar kelimesi içeren haberlerin niceliksel dağılımı, ön plana çıkarılan konular ve İslam’ın niteliksel olarak temsilinde farklılıkların saptanması bağlı olarak, seçim öncesi dönemde İslam’ın temsilinde yayın politikaları ve ideolojik yapının belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın incelenen haberlerin niceliksel dağılımını belirlemeye yönelik birinci sorusu, Le Figaro gazetesinde “İslam” anahtar kelimesine sahip içeriklerin sayısal dağılımının diğer iki gazeteye göre daha yüksek olduğu biçiminde cevaplanmıştır. Bu niceliksel fark; Le Figaro gazetesinin sağ ve ulusalcı bağlamında ilgisiz içeriklerde bile İslam’ı negatif bir biçimde haber kurgusunun içerisine dâhil etmesi ile bağlantılıdır.

Araştırmanın incelenen haberlerin konu bağlamında dağılımını belirlemeye yönelik ikinci sorusu ise şu şekilde cevaplanmıştır. Analizde, en yüksek niceliksel dağılıma sahip konu kategorilerinin; Le Figaro gazetesinde dış haberler, terör ve suç, Le Monde’de politika, din, dış haberler, L’Opinion’da politika, dış haberler ve güvenlik olduğu saptanmıştır. “Dış haberler” kategorisindeki içeriklerin üç gazetede de yüksek tespit edilmesinin nedeni, Müslüman ülkelerdeki politik ve toplumsal olayların, bağlamından kopartılarak; genelde güvenlik problemleri ile ilişkili sunumudur. “Terör” ve “suç” ile ilgili içerikler Le Figaro’da, Avrupa, ABD ve Fransa sınırları içerisinde de gerçekleşen ve gerçekleşmesi ihtimal dâhilinde olan suç ve terör olayları hikâyeleştirilerek medeniyetler çatışması, güvenlik tehdidi ve entegrasyon problemleri bağlamında sunulmuştur. Le Monde ise, İslamofobiyi eleştiren köşe yazıları ve haberlere yüksek düzeyde yer vermekle birlikte; ülkede FORIF’in kurulması sonucu gazete entegrasyon politikalarını destekleyici bir yayın politikası benimseyerek, din konulu içerikleri olumlu sunmuştur. Çalışmada, politika konulu içeriklerin üç gazetede, 2022 cumhurbaşkanlığı seçimleri üzerine şekillendiği; Le Figaro

gazetesinde aşırı sağcı aday Eric Zemmour'un doğrudan İslam'ı ve Müslümanları hedef alan söylemlerine yüksek düzeyde ve olumsuz bir kurgu ile yer verildiği, Le Monde gazetesinde Zemmour'un İslamofobik açıklamalarına yönelik eleştirel bir yaklaşım benimsendiği ve M. Le Pen'in ve E. Macron'un Zemmour'u eleştiren açıklamalarının olumlandığı, L'Opinion gazetesinde ülkenin mevcut cumhurbaşkanı E. Macron'un hem ülke içi/ hem dışı Müslüman topluluklarla diyalog çabalarının olumlandığı saptanmıştır. Bu bağlamda, sağ yayın politikasına bağlı olarak Le Figaro gazetesi E. Zemmour'un ırkçı, yabancı düşmanı ve İslamofobik söylemlerini Fransa temel değerleri olarak laiklik ve güvenlik bağlamında olumlamakta olup; bu sonuç gazetenin yayın politikası ile örtüşmektedir. Le Monde gazetesinde ise Zemmour'un aşırı sağ söylemi eleştirel bir perspektifle haberleştirilmekte olup; bu sonuç sol eğilimli gazetenin yayın politikası ile uyumludur. Ancak, Zemmour'u eleştiren nitelik taşıyan E. Macron ve M. Le Pen'in açıklamalarının da olumlu bir kurguda sunumu, temelde sol eğilimli bir gazete olan Le Monde'nin yayın politikası ile uyum göstermese de; gazetenin aşırı sağ söyleme karşın orta sağ ve liberal politikayı seçim öncesi dönemde olumlama eğilimi içerisinde olduğu görülmektedir. Politika konusunda L'Opinion gazetesinde ise ülke içi ve dışı iktisadi dengenin sağlanabilmesi açısından, temelde liberal bir ekonomik politika anlayışı benimseyen Macron'un Müslüman ve Müslüman ülkelerle diyalog çabalarının olumlanması; küresel kapitalist ideolojinin ulus ötesi çıkarlarının korunmasını temel alan liberal düşünce bağlamında gazetenin yayın politikası ile tutarlılık göstermektedir.

Analizde incelenen gazetelerde İslam'ın ve Müslümanların tutucu ve açık görüş bağlamında oluşturulan ikili karşıtlıklar bağlamında nasıl temsil edildiğine yönelik üçüncü sorusu ise şu şekilde cevaplanmıştır: Tüm gazetelerde, İslam'ın Batı uygarlığına düşman ve manipülatif bir ideoloji temsil düzeyi; ortak ve samimi bir inanç olarak temsil düzeyine göre daha yüksektir. İslam'ı tutucu görüş bağlamında inşa eden bu olumsuz karşıtlıklar, Le Figaro'nun sağ ve milliyetçi yayın politikası ile uyum göstermekle birlikte, sol yayın politikasına sahip Le Monde ve liberal/merkez yayın politikasına sahip L'Opinion gazetelerinde "tutucu" temsili oluşturan ikili karşıtlıklarının fazlalığı, yayın politikası fark etmeksizin incelenen Fransız gazetelerinde İslam'ın yanlı ve yanlıs temsil

edildiğini ortaya koymaktadır. Ancak, Le Monde ve L’Opinion gazetelerinde İslamofobi ve Müslümanlara karşı ayrımcılığı eleştiren içeriklerin de saptanması, iki gazetenin İslam’ı inşa biçimlerinin yayın politikalarına bağlı olarak “çelişkili” olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın, incelenen gazetelerde yer alan içeriklerde İslam’a ve Müslümanlara yönelik ayrımcı ifadelerin mevcudiyetini belirlemeye yönelik dördüncü sorusu ise şu şekilde cevaplanmıştır. Analizde yayın politikalarından bağımsız olarak tüm gazetelerde, ayrımcı ifadelerle yer verme düzeyinin yer vermeme düzeyine; dolaylı ayrımcı ifade kullanımının doğrudan ayrımcı ifade kullanımına göre daha yüksek olduğu, en fazla ayrımcı ifadelerle yer veren gazetenin ise sağ yayın politikası bağlamında Le Figaro olduğu saptanmıştır. Böylece “İslam”, terör, cihad, suç, radikalleşme, Taliban, IŞİD, El Kaide gibi olumsuz çağrışımlar içeren ifadelerle manşet ve içeriklerde bütünleştirilerek, söylemsel düzeyde İslam karşıtlığı yeniden üretilmiştir.

Araştırma sonucunda incelenen tüm gazetelerde sayısal olarak değişmekle birlikte, İslam’ın tutucu görüş bağlamında manipülatif bir ideoloji ve düşman olarak yanlı ve olumsuz temsil edildiği, terör, güvenlik ve suçla ilişkilendirildiği, Müslümanlara yönelik ötekileştirici ifadelerle yer verildiği saptanmıştır. Seçim öncesine tekabül eden ve adayların ülke içerisinde yaşayan Müslüman azınlıklara ve Müslüman ülkelere yönelik söyleminin ideolojik duruşları bağlamında farklılık gösterdiği bir dönemde, niceliksel olarak değişiklik göstermekle birlikte yayın politikası fark etmeksizin farklı Fransız gazetelerinde tespit edilen olumsuz ve yanlı “İslam” temsili; geleneksel medyanın Müslümanlara yönelik bakış açısının sabit kaldığı ve politik düzlemde doğrudan üretilen negatif Müslüman kurgusunun alakalı ve ya alakasız haberler aracılığı ile tekrar üretildiğini göstermektedir. Bu sonuç, farklı yayın politikalarına sahip Fransız gazetelerinde incelemeler gerçekleştiren Bugnot (2012)’nin Müslümanlara yönelik ayrımcı bir dilin mevcut olduğunu, Gringhuis (2016) ve Guérandel ve Marlière (2016)’nin Müslümanların terörle ilişkilendirildiğini, Yardım ve Dalaklıç (2018), Abdeslam (2019), Boukala (2019), Pitoizet ve Grossmann Tutin (2020) Elverdink (2021)’in Müslümanların Fransız kültürüne ve laikliğe tehdit oluşturan kişi ve gruplar olarak yanlı temsil edildiğini ortaya koyan araştır-

maları ile uyum göstermektedir. Bu bağlamda, analiz sonucunda, yaklaşan Fransa cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesi politik söylemin gazetelerin yayın politikasına bağlı olarak değişmesine karşın; İslam'a ve Müslümanlara yönelik kalıp yargılar ve ötekileştirici temsillerin, Fransız medyası aracılığıyla sürekli olarak yeniden üretildiği görülmektedir.

Fransa'da siyasal söylem ve medya aracılığı ile sürekli olarak yeniden üretilen İslamofobi ve İslam karşıtlığı ile mücadele, ülkenin tarihsel, kültürel ve siyasal yapısı göz önüne alındığında kolay bir süreç değildir. Bu çalışmada incelenen gazetelerinin İnternet siteleri aracılığı ile geniş kitlelere daha kolay ve hızlı bir biçimde ulaşabilmesi; İslamofobik içeriklerin üretimi ve yayılımını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, 2022 cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde E. Zemmour gibi aşırı sağcı politikacıların ülkede yasalarla korunan ifade özgürlüğünü temel alarak ırkçı, İslamofobik ve nefret söylemi içeren konuşmalar gerçekleştirmesi ve Le Figaro gibi aşırı sağ eğilimli gazetelerde bu söylem biçiminin olumlanmasının yanı sıra, ilgisiz içeriklerde bile İslam'ın ve Müslümanların negatif temsili, Fransa'da Müslümanların hayatını olumsuz etkileyebilecek nitelikte nefret suçlarına ve kısıtlamalara neden olabilmektedir. Fransa gibi laikliği toplumun temel değerleri arasına yerleştiren bir ülkede, İslamofobi ile mücadelenin yolu, tehdit unsuru olarak kurgulanan Müslüman algısının yerini, çok kültürlülük düşüncesinin alması ile gerçekleştirebilecektir. Ancak, toplumsal düzeyde sürekli bir çaba ile gerçekleştirilecek bu değişim, uzak bir gelecekte meydana gelebilir. Fakat dijital platformlarının kullanıcılara da içerik üretme özgürlüğü ve gazete okuyucularına nefret söylemi içeren haberleri şikâyet edebilme imkânı tanınması, ülkede İslam karşıtlığı ile mücadele için bir alan oluşturma potansiyeline sahiptir. Ayrıca, İslamofobi ile mücadele eden sivil toplum kuruluşları ve toplumsal hareket örgütlerinin, özellikle yeni medya platformlarını kullanarak karşıt yayınlar gerçekleştirmesi ve ülkede medya ve yeni medya okuryazarlığı eğitimi içerisinde din ve ibadet özgürlüğünün eklenmesi; kurumsal medya ve politik söylem aracılığı ile sürekli olarak yeniden üretilen İslam karşıtlığının bir ölçüde engellenmesinde etkili olma potansiyeli taşımaktadır. Bu çalışmada incelenen Fransa ve tüm Batı toplumlarında İslam karşıtlığı ile mücadele sürecinde, önerilen uygulamalar pratikte yarar sağlama potansiyeli taşımaktadır. Ayrıca, bu araştırmanın gelecek seçim

dönemlerinde Fransa veya diğer Avrupa ülkelerinde gerçekleştirilebilecek karşılaştırmalı analizlere yön gösterici olma potansiyeli de bulunmakta olup; çalışma üç gazete ile sınırlı olduğu için aynı dönemi merkeze alan TV, radyo ve yeni medya platformlarını inceleyen analizler de gerçekleştirilebilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Abdelkader, E. (2017). A Comparative Analysis of European Islamophobia: France, UK, Germany, Netherlands and Sweden. <https://escholarship.org/content/qt870099f4/qt870099f4.pdf>. adresinden alındı (Erişim Tarihi: 03.03.2022)
- Abdeslam, A. (2019). "The representation of Islam and Muslims in French print media discourse: Le Monde and Le Figaro as case studies". *Journal of Muslim minority affairs*, 39 (4), 569-581.
- Albayrak, A. (2021). Fransa Müslümanları. İNSAMER Rapor 137. https://insamer.com/tr/fransa-musulmanlari_3723.html adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 03.03.2022)
- Anadolu Ajansı (2021). Fransa'da 2020'de İslam karşıtı saldırılar yüzde 53 arttı. <https://www.aa.com.tr> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 01.03.2022)
"Fransa'da Senato'da 'Ayrılıkçı' Yasa Tasarısı Kabul Edildi", Anadolu Ajansı, 13 Nisan 2021.
- Aristotle (2000). *Politics*. (B. Jowett, Çev.). Ontario: Dover Publications.
- Arslan, A. (2009). *Islamophobia in Australia*. Sydney: Agora Press.
- Associated Press (2020). French leader decries terrorist beheading of teacher. <https://apnews.com/article/france-teacher> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 21.12.20)
- Bayraklı, E. ve Hafez, F. (2017). The state of Islamophobia in Europe. <http://www.islamophobiaeurope.com/executive-summary/2017-2/> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 01.02.2022)
- Belaïch, B. ve Laïreche, R. (2022) https://www.liberation.fr/politique/macron-le-pen-le-barrage-mal-barre-20210226_27LAT6ZRAVA7RFZOYPDDE-AIX7E/. Adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 01.04.2022)
- Beaugé J. & Hajjat A. (2014). "Elites Française Et Construction Du "Probleme Musulman". *Le cas du Haut Conseil a l'intégration (1989 – 2012)*". *Sociologie*, 1 (5), 31-59.
- BFM (2022a). https://www.bfmtv.com/politique/elections/presidentielle/presidentielle-la-nouvelle-affiche-officielle-de-campagne-de-jean-luc-melenchon_AN-202203150356.html adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 25.04.2022)
- BFM (2022b). https://www.bfmtv.com/politique/elections/presidentielle/ensemble-changeons-d-avenir-hidalgo-devoile-son-affiche-officielle-de-campagne_AD-202202200240.html adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 25.04.2022)
- Bloul, R. A. (2008). "Anti discrimination laws, Islamophobia and ethnicization of Muslim Identities in Europe and Australia". *Journal of Muslim minority affairs*, 28(1), 7-25.

- Boukala, S. (2019). *European identity and the representation of Islam in the mainstream press*. Switzerland: Springer.
- Bugnot, M.A. (2012). "Traduction des discours sur l'islam dans la presse de France Et d'Espagne", *Meta*, 57(4), 977-996.
- Buehler, A. F. (2011). "Islamophobia: A Projection of the West's 'Dark Side". *Islam and Civilisational Renewal*, 24, 639-653.
- Byers, M. (2007). *Soykırımdan sonkırırma savaş hukuku*. (Çev. H. Dikici Bilgin). İstanbul: Detay.
- Calabrese, L. (2012). "L'acte de nommer: nouvelles perspectives pour le discours médiatique". *Langage et Société*, 140, 29-40.
- Calabrese, L. (2013). *La Nomination D'événements Dans Le Discours D'information: Entre Déférence Et Activité Collective*, D. Londei v.d. (Ed.). *Dire L'événement: Langage, Mémoire, Société* (ss. 233-243) içinde Paris: Presse Sorbonne Nouvelle.
- Calabrese, L. (2014). "Rectifier le discours d'information médiatique. quelle légitimité pour le discours profane dans la presse d'information en ligne?. Les carnets du cediscor". *Publication du centre de recherches sur la didacticité des discours ordinaires*, (12), 21-34
- Calabrese, L. (2015). "Reformulation Et Non-Reformulation Du Mot İslamophobie. Une Analyse Des Dynamiques De La Nomination Dans Les Commentaires Des Lecteurs". *Langue Française*, (4), 91-104
- Calabrese, L. (2020). "İslamophobie: İtinéraire D'un Mot Contesté", *La Revue Nouvelle*, 1, 9-13.
- Canatan, K. (2007). *İslamofobi ve Anti-İslamizm: Kavramsal ve Tarihsel Bir Yaklaşım*. K. Canatan & Ö. Hıdır (Ed.), *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm* (ss.27-43) içinde. Ankara: Eski Yeni Yayınları.
- Çaha, Ö. (2011). *Fransa'da İslam karşıtlığı ve Laisizm*. Ankara: Kadim.
- Deltombe, T. (2005). *L'islam omaginaire, la construction médiatique de L'islamophobie en France, 1975-2005*. Paris: La Découverte.
- Dönmez, R. Ö. (2004). "Küreselleşme, batı modernliği ve şiddet: Batı'ya karşı siyasal İslam". *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(4), 81-114.
- Elverdink, E. (2021). *Le Meurtre de Samuel Paty et ses conséquences pour la communauté musulmane en France*. (Bachelor's thesis). Utrecht University, Netherlands.
- Zemmour, E. (2022). *Biographie Éric Zemmour*. <https://eric-zemmour.info/biographie-eric-zemm> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 25.04.2022)
- Euro-Islam Info (2016). *New French report shows rise in attacks on Muslims, sustained targeting of Jews 122 amid rising tolerance*. <https://more.bham.ac.uk/euro-islam/2016/05/06/newfrench-report-shows-rise-in-attacks> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 25.04.2022)
- Ferhat, İ. ve Kraus, F. (2019). *Etat des lieux des discriminations et des agressions racistes envers les Musulmans de France*. Fondation Jean Jaures. <https://jean-jaures.org/nos-productions/etat-des-lieuxdes-discriminations-et-des-agressions-racistes-envers-les-musulmans> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.12.2021)
- Fitzgerald, H. (2019). *Muslims in France complain of widespread "Islamophobia"*. <https://>

- www.newenglishreview.org adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.12.2021)
- France 24 (2022a). <https://www.france24.com/fr/france/20220218-pr%C3%A9sidentiel-le-fabien-rousseau-ou-la-strat%C3%A9gie-du-contre-pied-pour-exister-%C3%A0-gauche> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- France 24 (2022b). <https://graphics.france24.com/france-2022-presidential-elections-french-politics/> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- Fredette, J. (2014). *Constructing Muslims in France: discourse, public identity, and the politics of citizenship*. Philadelphia: Temple University Press.
- Gaertner, J. (2014). "Véronique sanson et L' "Affaire Allah": quand la télévision se crispe sur L'islam". *Migrations societe*, (1), 73-90.
- Gastaut, Y. (2000). *L'immigration et l'Opinion en France sous la ve République*. Paris: Seuil.
- Gediklioğlu, S. (2018). "Fransa'da İslamofobi". *Kadim Akademi*, 2(2),135-145.
- Geisser, V. (2010). "Islamophobia: a French specificity in Europe?". *Journal of the Sociology of self knowledge*, 8(2), 39-46.
- Gringhuis, S. (2016). *Représentations post Charlie Hebdo de l'İslam dans la presse écrite Française*. (Master's thesis). Université d'Utrecht, Utrecht.
- Grosfoguel, R. & Mielants, E. (2006). "The Long-Dureé Entanglement Between Islamophobia and 66 Racism in the Modern/Colonial Capitalist/Patriarchal World System". *Human Architecture: Journal of the Sociology of Self-Knowledge*. 5 (1): Othering Islam Issue, 1-12.
- Goldstone, J. A. (2000). "The Rise of the west—or Not? A Revision to socio-economic history". *Sociological theory*, 18(2), 175-194.
- Goldstone, J. A. (2013). *Early Modern World*. S. K. Sanderson (Ed.). *Sociological Worlds Comparative and Historical Readings on Society içinde*. New York: Routledge.
- Guérandel, C. ve Marlière, É. (2016). "Les djihadistes à travers Le Monde. Pluralité des analyses et impensés". *Hommes & migrations. Revue française de référence sur les dynamiques migratoires*, (1315), 9-16.
- Hıdır, Ö. (2012). *Avrupa'da Müslüman Olmak*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Huntington, S. (2006). *Medeniyetler çatışması ve yeni dünya düzeninin yeniden kurulması*. (Çev. M. Turhan ve C. Soydemier). İstanbul: Okyanus.
- Institut Montaigne (2019) *Media polarization "à la Française"*. <https://www.institutmontaigne.org/ressources/pdfs/publications/media-polarization-a-la-francaise-rapport.pdf> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 11.12.2021)
- Karlı, İ. ve Dondurucu, Z.B. (2021). *Fransız Le Figaro ve Le Monde Gazetelerinde İslam ve İslamofobinin Temsili: Samuel Paty Cinayeti Örneği*. I. Uluslararası Medya ve İslamofobi Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Kaya, A. (2008). *Fransa Türkleri: Cumhuriyetçi Entegrasyon Modelinin Eleştirisi*. D. Daniş & V. İrtiş (Ed.). *Türkiye'den Fransa'ya Göç ve Göçmenlik Halleri (ss.33-72) içinde*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Krippendorff, K. (2003). *Content analysis: an introduction to its methodology*. London: Sage.
- Lafaye, C. G. ve Brochard, P. (2016). "La radicalisation vue par la presse—fluctuation d'une représentation". *Bulletin of sociological methodology/bulletin de méthodologie sociologique*, 131(1), 25-48.
- La Depeche Fr (2022). <https://www.ladepeche.fr/2022/02/03/direct-election-presiden>

- tielle-2022-le-slogan-et-laffiche-de-campagne-de-marine-le-pen-devoiles-10086927.php adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- La Montagne Fr. (2022) https://www.lamontagne.fr/brive-la-gaillarde-19100/actualites/jean-lassalle-le-candidat-de-la-france-authentique-en-visite-en-correze_14098389/ adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- Lean, N. (2012). *The Islamophobia industry, how the right manufactures fear of Muslims*. London: Pluto.
- Le Figaro (2020). *Le CCIF Officiellement Dissout par le Conseil des Ministres*. [www. Lefigaro.com.tr](http://www.lefigaro.com.tr). adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- Le Monde (2002). *Les Dates Clés de l’immigration en France*. <http://www.lemonde.fr/societe/article/2002/12/06/les-dates-cles-de-l-immigrationen-> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- Lewis, B. (1993). *Islam and the West*. New York: Oxford University Press.
- Magcentre FR (2022). *Nathalie arthaud en meeting a Orleans pour le camp des travailleurs*. <https://www.magcentre.fr/226836-nathalie-arthaud-en-meeting-a-orleans-pour-le-camp-des-travailleurs/> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- Michalak, L. ve Saeed A. (2004). *Anakarasal Ayrışım Fransa ve ABD’de İslam ve Müslüman Kimlikler*. N. Alsayyad ve M. Castells (Ed.). *Müslüman Avrupa ya da avro İslam*. (Çev. Z. Savan). (ss.221-247) içinde. İstanbul: Everest Yayınları.
- NDA FR (2022). <https://2022nda.fr/nicolas-dupont-aignan-devoile-son-slogan-sauvons-la-france/> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- Nouveau Partianti Capitaliste (2022) <https://nouveaupartianticapitaliste.org/agir/politique/affiche-slogan-nos-vies-valent-plus-que-leurs-profits-avec-philippe-poutou-lurgence> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- Nytimes (2015). *Terrorists Strike Charlie Hebdo Newspaper in Paris, Leaving 12 Dead*. adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 28.04.2022)
- Okumuş, E. (2018). “İslamofobik oyunda Müslümanlar”. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 6, 37-68.
- Ottaway, M. (2009). *Iran, the United States, and the Gulf: the elusive regional policy*. <https://policycommons.net/artifacts/430830/iran-the-united-states-and-the-gulf/1401884/> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 11.05.2022)
- Özdemir, Ö. B. (2012). *Fransa’da İslamofobik Söylemin Ana Akımlaşması ve Arap Baharının Etkisi*. *Ortadoğu Yıllığı*, 446-462.
- Özer, Y. (2015). *Türkiye ve Fransa örnekleriyle uluslararası göç ve yabancı düşmanlığı*. İstanbul: Derin.
- Parla, J. (1985). *Efendilik, Şarkiyatçılık, Kölelik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pailou, S. (2022). *INFO JDD: pourquoi Emmanuel Macron a changé de slogan de campagne sur son affiche officielle* <https://www.lejdd.fr/Politique/info-jdd-pourquoi-emmanuel-macron-a-change-de-slogan-de-campagne-sur-son-affiche-officielle-4101976> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 18.12.2021)
- Perv Abacı, A. (2020). *Avrupa’da İslamofobi: Fransa örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Pew Research Center (2018). *News media and political attitudes in France*. <https://www.pewresearch.org/global/fact-sheet/news-media-and-political-attitu->

- des-in-france adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 18.12.2021)
- Pierre, T. (2005). *Le voile médiatique un faux débat: "l'affaire du foulard islamique"*. Paris: Raison d'Agir.
- Pitoizet, A. ve Tutin, F. G. (2020). *Dénomination et postures énonciatives autour d'islam dans la presse quotidienne Française: Le poids des attentats*. HS-32, <http://journals.openedition.org/corela/12312> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 18.12.2021)
- Ramberg, I. (2004). *L'islamophobie et ses conséquences pour les jeunes*. Budapest: Council Of Europe.
- RTE News. (2015). *Paris Attacks Death Toll Rises to 130*. <https://www.rte.ie/news/2015/1120/747897-paris> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 18.12.2021)
- Runnymede Trust (1997). *Islamophobia: a challenge for us all*. London: Runnymede Trust.
- RTL FR (2022). rtl.fr/actu/politique/presidentielle-2022-valerie-pecesse-devoile-sa-nouvelle-affiche-de-campagne-7900132566 adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 15.04.2022)
- SETAV (2018). *European Islamophobia report 2018, Islamophobia in numbers*. <https://setav.org/en/assets/126uploads/2019/09/EIR2018Infographics.pdf> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 15.12.2021)
- Quellien, A. (1910). *La Politique Musulmane Dans l'Afrique Occidentale Française* Larose Edisyon. Paris.
- Quest France (2022). <https://www.ouest-france.fr/elections/presidentielle/a-lyon-yan-nick-jadot-presente-ses-propositions-phares-et-son-nouveau-slogan-25147ec0-8109-11ec-bc63-bdad192d2ca3> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 15.12.2021)
- Statista (2021). *Forecasted population in France in 2020, by religious affiliation*. <https://www.statista.com/statistics/459982/population-distribution-religion-france> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 15.12.2021)
- Said, E. W. (1979). *Orientalism*. New York: Vintage Press.
- Said, E.W. (2008). *Şarkiyatçılık: Batı'nın Şark Anlayışları*. (B. Ülner, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Scott, J. W. (2007). *The politics of the veil*. Oxford-Princeton: Princeton University Press.
- Şafak Oktay, V. (2019). *Hristiyan Coğrafyasında İslamofobi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Şeker, N. T. ve Yağız, D. (2015). "Charlie Hebdo saldırısının Türk ve Fransız basınındaki sunumu". *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (24), 189-211.
- Şener, T. (2019). *11 Eylül 2001 sonrası Avrupa'da İslamofobinin yükselişi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Sud Ouest (2018). *Les Attentats Meurtriers En France Depuis Janvier 2015*. <https://www.sudouest.fr/2018/03/23/les-attentats-meurtriers-en-france-depuis-janvier-2015-4308140-6093.php>.adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 15.12.2021)
- Tesoriere, R. (2022). «Impossible n'est pas français»: Eric Zemmour dévoile son slogan et son affiche de campagne avant son grand meeting. *Le Parisien*. www.leparisien.com adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 15.12.2021)
- Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi (1996). Cilt 1. İstanbul: TDV Yayınları.
- Veniard, M. (2018). "La presse devant les attentats terroristes: usages journalistiques du

- mot guerre (Paris, 2015)". Mots. Les langages du politique, (116), 91-109.
- Weil, P. (1995). la France et ses étrangers. l'aventure d'une politique de l'immigration de 1938 à nos jours. Paris: Gallimard.
- Wike, R. v.d. (2016). Europeans fear wave of refugees will mean more terrorism, fewer jobs. <http://www.pewglobal.org/2016/07/11/europeans-fear-wave-of-refugees-will-mean-more-terrorism-fewer-jobs> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 22.12.2021)
- Yardımcı, M.ve Dalkılıç, M. (2018). "Nefret söylemi ve ifade özgürlüğü tartışmaları çerçevesinde İslamofobyaya: L'Express dergisi örneği". Medya ve Din Araştırmaları Dergisi, 1(1), 89-109.
- Yel, A. M. (2012). Avrupa ve İslam. Diyanet Aylık Dergi, 262. <https://dergi.diyaret.gov.tr/makaledetay.php?ID=2026> Adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 22.04.2022)
- Yüksel, M. (2014). "İslamofobinin Tarihsel Temellerine Bir Bakış: Oryantalizm Ya Da Batı ve Öteki". İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 72(1), 189-200.

